

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
Факультет економічних наук
Кафедра маркетингу та управління бізнесом

Кваліфікаційна робота

освітній ступінь – бакалавр

на тему: **«ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВИХ ПОТОКІВ
НА ПІДПРИЄМСТВІ »**

Виконала: студентка 4-го року навчання,
спеціальності 073 Менеджмент

Квасова Дар'я Михайлівна

Керівник: Сербенівська А.Ю.
кандидат економічних наук,
старший викладач

Рецензент: Резнікова А.В.
директор ТОВ «Мамас Продакшн»

Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою _____

Секретар ЕК Ісаєнко А.М.

«_____» _____ 20____ р.

Київ – 2022

ГРАФІК РОБОТИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ ДО ЗАХИСТУ

№ з/п	ПЕРЕЛІК РОБІТ	Термін виконання	Дата ознайомлення наукового керівника	Підпис наукового керівника	Примітки
1.	Вибір теми, затвердження її на засіданні кафедри та закріплення наукового керівника Узгодження календарного графіка підготовки кваліфікаційної роботи. Ознайомлення студента з критеріями оцінювання кваліфікаційної роботи	жовтень	7.10.2021		
2.	Вивчення джерел літератури, матеріалів архівів, періодичних видань, збір та узагальнення фактів, даних	жовтень-листопад	29.01.2022		
3.	Складання плану кваліф. роботи та узгодження з науковим керівником	листопад	25.01.2022		
4.	Написання розділів роботи або Постановка експерименту, аналіз отриманих результатів наукового дослідження	листопад-березень	1 розділ 2 розділ 3 розділ		
5.	Проміжний контроль виконання роботи	лютий			
6.	Написання кваліфікаційної роботи в цілому, ознайомлення з її першим варіантом наукового керівника	Січень-березень	25.01.2022-10.05.2022		
	Розділ 1 (постановка проблеми, теоретичні основи, огляд літературних джерел)		26.03.2022		
	Розділ 2 (аналітично-дослідницька частина) (експериментальна частина для природничих і біологічних наук)		16.04.2022		
	Розділ 3 (проектно-рекомендаційна частина) (аналіз результатів експерименту для природничих і біологічних наук)		29.04.2022		
7	Повне завершення написання кваліфікаційної роботи, оформлення її згідно з вимогами й подання на відгук науковому керівнику	квітень-початок травня	05.05.2022		
8.	Подання кваліфікаційної роботи для перевірки письмових робіт студентів НаУКМА на відповідність вимогам академічної доброчесності,	середина травня	06.05.2022		
9.	Подання на зовнішню рецензію	середина травня	07.05.2022		
10.	Підготовка до захисту кваліфікаційної роботи на засіданні кафедри: написання доповіді та виготовлення ілюстративного матеріалу	до 8 травня	11.05.2022		
11.	Попередній захист кваліфікаційної роботи на засіданні кафедри	до 12 травня	12.05.2022		

12.	Подання кваліфікаційної роботи на кафедру з усіма супроводжувальними документами	до 15 травня			
13.	Публічний захист кваліфікаційної роботи перед екзаменаційною комісією	згідно з розкладом ЕК			

Графік узгоджено « » жовтня 2020 р.

Науковий керівник Сербенівська Аліна Юріївна

Виконавець кваліфікаційної роботи Квасова Дар'я Михайлівна

ПРИМІТКА: Завдання на кваліфікаційну/магістерську роботу та графік підготовки кваліфікаційної/магістерської роботи до захисту друкуються на одному аркуші, на двох сторінка.

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

Факультет **економічних наук**
Кафедра **маркетингу та управління бізнесом**
Освітній ступінь **бакалавр**
Спеціальність **073 Менеджмент**
Освітня програма **Менеджмент**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри Пічик К.В.

“ _____ ” _____ 20__ року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

1. Тема роботи – Шляхи удосконалення фінансових потоків на підприємстві

Науковий керівник роботи: Сербенівська Аліна Юріївна, кандидат економічних наук, старший викладач

затверджені наказом вищого навчального закладу від «___» червня 20__ року
№ _____

2. Строк подання студентом роботи «10» червня 2022 р.

План роботи: Розділ 1. Теорико-методичні аспекти управління фінансовими потоками на підприємстві. 1.1. Економічна сутність фінансових потоків підприємства. 1.2. Принципи управління фінансовими потоками підприємства. 1.3. Методика оцінки фінансових потоків підприємства. Розділ 2. Аналіз та оцінка управління фінансовими потоками ПрАТ “Фармацевтична фірма «Дарниця»”. 2.1. Характеристика господарської діяльності ПрАТ “Фармацевтична фірма «Дарниця»”. 2.2. Аналіз фінансового стану підприємства ПрАТ “Фармацевтична фірма «Дарниця»”. 2.3. Управління прибутком підприємства ПрАТ “Фармацевтична фірма «Дарниця»”. Розділ 3. Шляхи удосконалення управління фінансовими потоками ПрАТ “Фармацевтична фірма «Дарниця»”. 3.1. Планування фінансових потоків на ПрАТ “Фармацевтична фірма «Дарниця»”. 3.2. Вдосконалення управління фінансовими потоками ПрАТ “Фармацевтична фірма «Дарниця»” за рахунок впровадження бюджетування. Висновки. Список використаних джерел. Додатки.

АНОТАЦІЯ
Кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра

Тема: «Матеріальне стимулювання персоналу підприємства».

Автор

Квасова Дар'я Михайлівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник

к.е.н., ст.викл. кафедри маркетингу та управління бізнесом Сербенівська Аліна Юріївна

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

Захищена « ____ » _____ 20 ____ року

Короткий зміст: *Метою роботи є вивчення теоретико-методичних аспектів дослідження ефективності фінансових потоків підприємства, діагностування стану фінансового стану ПРАТ “Фармацевтична фірма «Дарниця»”, управління прибутком, планування фінансових потоків та розробка шляхів удосконалення фінансових потоків на ПРАТ “Фармацевтична фірма «Дарниця»”. Предметом дослідження є сукупність теоретичних на практичних процесів фінансових потоків підприємства ПРАТ “Фармацевтична фірма «Дарниця»”.*

В роботі викладена теоретична інформація та методологічні підходи до Шляхів удосконалення фінансових потоків на підприємстві. На основі даних про діяльність компанії проведено економічний аналіз, аналіз фінансового стану підприємства та аналіз управління прибутком. У заключній частині роботи розроблено пропозиції щодо удосконалення та підвищення ефективності управління операційними фінансовими потоками фірми. За допомогою економіко-математичних методів проведено розрахунок вдосконалення управління фінансовими потоками.

Робота складається зі вступу, трьох основних розділів, висновків, списку використаних джерел, містить 108 сторінки, 25 рисунків, 9 таблиць та 5 додатків.

(підпис автора)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1. Економічна сутність фінансових потоків підприємства.....	6
1.2. Принципи управління фінансовими потоками підприємства	11
1.3. Методика оцінки фінансових потоків підприємства.....	17
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ ПРАТ “ФАРМАЦЕВТИЧНА ФІРМА «ДАРНИЦЯ»”	23
2.1. Характеристика господарської діяльності ПРАТ “Фармацевтична фірма «Дарниця»”	23
2.2. Аналіз фінансового стану підприємства ПРАТ “ФАРМАЦЕВТИЧНА ФІРМА «ДАРНИЦЯ»”.....	26
2.3. Управління прибутком підприємства ПРАТ “ФАРМАЦЕВТИЧНА ФІРМА «ДАРНИЦЯ»”.....	34
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ ПРАТ “ФАРМАЦЕВТИЧНА ФІРМА «ДАРНИЦЯ»”	40
3.1. Планування фінансових потоків на ПРАТ “ФАРМАЦЕВТИЧНА ФІРМА «ДАРНИЦЯ»”	40
3.2. Вдосконалення управління фінансовими потоками ПРАТ “ФАРМАЦЕВТИЧНА ФІРМА «ДАРНИЦЯ»” за рахунок впровадження бюджетування.....	53
ВИСНОВКИ	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	67
ДОДАТКИ.....	74

ВСТУП

Актуальність дослідження. Увага до управління фінансовими потоками є у сучасний час одним з найголовніших складових, використовуваними, в першу чергу, великими компаніями для підвищення своєї репутації на ринках, а також для поліпшення фінансових показників. В останні роки в Україні можна констатувати підвищений суспільний інтерес до оцінки фінансових потоків вітчизняних підприємств

Найбільші фармацевтичні компанії світу вже усвідомили важливість і переваги сталого розвитку бізнесу та розвитку корпоративної соціальної відповідальності. Вони постійно вдосконалюють свою соціальну й екологічну діяльність, надають широкому колу зацікавлених сторін результати цієї роботи. Українські фармацевтичні компанії ще тільки починають придивлятися до принципів фінансових потоків. Вже не викликає сумнівів, що для довгострокового успіху бізнесу українських фармацевтичних компаній необхідно буде приділяти увагу розвитку ефективності їх корпоративної соціальної відповідальності.

Підприємство повинно слідкувати за фінансовими потоками, аби досягти стабільності. Саме це є одним з найголовніших умов для формування чіткого стану підприємства.

Аналіз фінансового стану, управління прибутком підприємства є необхідними складовими управління підприємства в сучасних умовах.

Разом з тим, необхідно відзначити, що концепція фінансового потоку як самостійного об'єкта фінансового управління ще не отримала достатнього освітлення не у вітчизняній, не в зарубіжній літературі по фінансового менеджменту. Про це свідчить той факт, що у всіх фундаментальних навчальних виданнях з фінансового менеджменту відсутня самостійний розділ з управління фінансовими потоками підприємства.

Актуальність теми дослідження підтверджується тим, що в останні роки в системі управління фінансами підприємств все більше уваги приділяється питань організації фінансових потоків, що роблять істотний вплив на фінансовий стан і результати його господарської діяльності.

Аналіз досліджень та публікацій. Фінансові потоки в економіці досліджували: Г. Азаренкова, Г. Баранець, О. Бондаренко, В. Бурцев, В. Вареник, О. Галицький.

Деякі аспекти управління фінансовими потоками бюджетів різних рівнів були предметом досліджень: І. Бланка, Є. Галушки, Р. Масгрейва, М. Мескона, С. Михайленко, В. Наконечного, В. Опаріна, У. Оутса, О. Румянцевої, Ч. Тібу, Ф. Тейлора, В. Федосова, А. Шаха, І. Школьника та ін. Проте наявні роботи не дозволяють сформулювати концептуальні засади вдосконалення управління фінансовими потоками фармацевтичного підприємства, саме це зумовило актуальність нашого дослідження.

Мета дослідження. Метою дослідження є вивчення теоретико-методичних аспектів дослідження ефективності фінансових потоків підприємства, діагностування стану фінансового стану ПРАТ “Фармацевтична фірма «Дарниця»”, управління прибутком, планування фінансових потоків та розробка шляхів удосконалення фінансових потоків на ПРАТ “Фармацевтична фірма «Дарниця»”.

Згідно поставленої мети в кваліфікаційній роботі нам потрібно вирішити наступні завдання:

- опрацювати економічну сутність фінансових потоків підприємства;
- вивчити принципи та методики оцінки фінансових потоків підприємства;
- провести аналіз фінансового стану підприємства ПРАТ “Фармацевтична фірма «Дарниця»”;
- зробити комплексний аналіз управління прибутком підприємства ПРАТ “Фармацевтична фірма «Дарниця»”;
- запропонувати шляхи вдосконалення управління фінансовими потоками

на ПРАТ “Фармацевтична фірма «Дарниця»”;

- визначити фактори планування фінансових потоків на ПРАТ “Фармацевтична фірма «Дарниця»”.

Предмет дослідження. Предметом дослідження є сукупність теоретичних на практичних процесів фінансових потоків підприємства ПРАТ “Фармацевтична фірма «Дарниця»”.

Об’єкт дослідження. Об’єктом дослідження є приватне акціонерне товариство ПРАТ “Фармацевтична фірма «Дарниця»”. Основний вид діяльності у компанії це виробництво фармацевтичних препаратів, матеріалів, оптова торгівля, стоматологічна практика та ін.

Методи дослідження. Методологічною основою нашої роботи стала сукупність загальнонаукових методів пізнання та спеціальних методів економічних досліджень, які дозволили реалізувати концептуальну єдність дослідження.

Інформаційна база. Інформаційною базою є публікації вітчизняних і зарубіжних науковців у галузі теорії, методології та організації управління та фінансових потоків в економіці, нормативно-правові акти України, фінансова звітність ПРАТ “Фармацевтична фірма «Дарниця»” та ресурси мережі Інтернет.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1. Економічна сутність фінансових потоків підприємства

Фінансові потоки виникають при придбанні товарів, послуг, матеріалів, при їх обробці, продажу з отриманням прибутку та виручки від продажів. Вони також утворюються в результаті взаємодії фірми з іншими організаціями не пов'язаними з основною діяльністю (продаж майна, його переоцінка, розрахунки з бюджетом, розрахунки за договорами оренди, виконання інших договірних зобов'язань і т.п.). Фінансові потоки формуються і в результаті інвестиційної діяльності організації (здійснення капітальних вкладень, придбання основних засобів та ін.).

Теоретичний підхід до аналізу грошових потоків був сформований в середині 50-х років XX ст. В цей період часу почали формуватися теоретичні підходи до оцінки потоків компанії в роботах: Д. Стоун, Л.А. Берістайн, Б. Коласса, Е. Хелферт, Ю. Брігхем, Б. Райан, Д.Г. Сіга, К. Хітчінг, Дж. К. Ван Хорн, Ж. Рішар та інші. Що стосується вітчизняних умов зазначених питань присвячені наукові роботи вітчизняних вчених: І.А. Бланка, Т.М. Ковальова, О.В. Врублевської, Е.М. Самилін, М.В. Романовського, і багатьох інших.

Одні автори трактують фінансовий потік у вузькому плані та зводять його до грошового потоку. Дж. М. Вахович і Дж. К. Ван Хорн визначають управління фінансовими потоками, як управління фінансами з придбання і управління активами, фінансування діяльності для досягнення поставленої мети [10].

Л. Лігоненко та ряд інших авторів вказують, що злиття понять фінансовий потік (рух фінансових ресурсів) і грошові потоки (рух грошових ресурсів) можна витлумачити відмінностями в визначенні кордонів складу фінансових ресурсів [28].

О. Золотарьова, та А. Місюра трактують поняття «фінансові ресурси» як склад власних грошових доходів та зовнішніх надходжень (позикових і

залучених), призначених для покриття поточних витрат, виконання фінансових зобов'язань, а також фінансування витрат, пов'язаних з розвитком виробництва [19].

У сучасній українській економіці ми можемо знайти різні тлумачення пояснення змісту “фінансовий потік”. Вони часто протирічать один одному, відрізняються та мають неточності. Для точних висновків та аналізу пропоную переглянути окремі визначення, які я внесла в табл 1.1.

Таблиця 1.1

Підходи та трактування науковців сутності категорії «фінансові потоки»

№ з/п	Автор, джерело	Сутність фінансових потоків	Коментарі
1	2	3	4
1	Бланк І.А.[3, с.36]	Фінансовий потік – сукупність розподілених у часі надходжень і виплат коштів, генерованих господарською діяльністю підприємства	Автор ототожнює поняття з рухом грошей в ході діяльності підприємства, з чим можна погодитись.
2	Колісник П.О. [25]	Фінансовий потік – найважливіший самостійний об’єкт фінансового аналізу, який проводиться з метою оцінки фінансової стійкості та платоспроможності підприємства	Розглядає поняття лише як об’єкт аналізу, не надаючи йому точних характеристик
3	Нікбахт Е., Гроппеллі А.[35, с.80]	Фінансовий потік – як міра ліквідності підприємства, що складається з чистого доходу і безготівкових витрат, таких, як амортизаційні відрахування	Не враховано готівкові грошові потоки. Автор розкриває зміст поняття через категорію фінансового аналізу.
4	Кірейцев Г.Г. [36, с. 96]	Фінансовий потік – є одним із ключових моментів оптимального співвідношення між ліквідністю та прибутковістю	Розкриває поняття через призму характеристик фінансового стану підприємства.
5	Загородній А. Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. [4, с. 87]	Фінансовий потік – надходження (додатний грошовий потік) і витрачання (від’ємний грошовий потік) коштів у процесі здійснення господарської діяльності підприємства	Витратно-дохідний підхід у тлумаченні визначення.
6	Коласс Б.[24, с.35]	Фінансовий потік – надлишок, який утворюється на підприємстві в результаті всіх операцій, пов’язаних із господарською діяльністю	Спірне визначення, де втрачено динамічний зміст поняття.

Джерело: складено автором за [3, 25, 35, 36, 4, 24, 29, 39, 13]

Продовження табл.1.1

7	Маркіна І.А.[29, с.16]	Фінансовий потік – сукупність розподілених за часом надходжень і виплат грошових коштів, які утворюються в процесі господарської діяльності і пов’язані із забезпеченням його платоспроможності.	Автор доповнює визначення І.А. Бланка лише призначенням грошових коштів на підприємстві – забезпечення платоспроможності.
8	Павловської О.В., Притуляк Н.М. [39, с. 10]	Фінансовий потік – надходження й витрати грошових коштів у процесі здійснення господарської діяльності підприємства.	Одне з найбільш лаконічних та чітких визначень.
10	Верба В. А., Загородніх О. А. [13, с.54]	Фінансовий потік – це різниця між кількістю отриманих і витрачених грошей	Визначення є тотожними поняттю «чистий грошовий потік»

Джерело: складено автором за[3,25, 35, 36, 4, 24, 29, 39, 13]

Проаналізувавши різні визначення авторів з таблиці 1.1., я визначила для себе деякі напрямки пояснення “фінансовий потік:

- Найважливіший об’єкт фінансового аналізу;
- Комплекс позитивних і негативних напрямків руху грошей;
- Актуалізація співвідношення між платоспроможністю та ліквідністю;
- Чистий дохід за вирахуванням поточних витрат в грошовому виразі.

Зі слів З. М. Васильченко та Д. В. Пірога, «грошовий потік» має визначатися як сукупність послідовно розподілених у часі подій, пов’язаних з відокремленим та логічно завершеним фактом зміни власника грошових ресурсів через виконання зобов’язань між економічними агентами (суб’єктами господарювання, державою, домогосподарствами, міжнародними організаціями). Грошові потоки безпосередньо пов’язані з рухом коштів на підприємстві, який відображає надходження у розпорядження суб’єкта господарювання грошових ресурсів та їх використання [12, с. 23].

Цікаво, на чому базуються думка щодо визначення різних науковців, коли вони пояснюють значення “фінансовий потік”. Таке питання виникає, тому що немає в законодавстві затвердженого значення цього терміну . Однак опираючись на міжнародні стандарти, зокрема в МСБО №7 «Звіт про рух грошових коштів» було знайдене визначення грошового потоку як надходження

і вибуття фінансових коштів та їхніх еквівалентів [30]. В «універсальному» НП(С)БО 1 існує підміна цього терміну на «рух фінансових коштів» [34]. Дана невідповідність має буде виправлена на міністерському рівні з метою уникнення подальшої плутанини у термінах та економічних поняттях.

Саме значення «фінансовий потік» важко розкрити лише через визначення різних науковців. Важливо розуміти економіку в цілому, що надає змогу правильно надавати класифікацію значенню.

Кожного дня науковці доповнюють дане визначення своїми науковими працями, що дає змогу дивитися на класифікацію сучасним поглядом. Важливим є те, щоб дані адаптування можливо було використати на практиці. Я виділила найбільш адаптований варіант до сучасних реалій потреб управління (рис.1.2.).

Будь-якому підприємству важливо приділяти максимальну увагу до “фінансових потоків” підприємства. Також ваговою складовою є вміння управляти даними об’єктом, застосовувати та впроваджувати інновації, вводити та вміти користуватися сучасними методами управління та підходами, використовувати прийоми менеджменту.

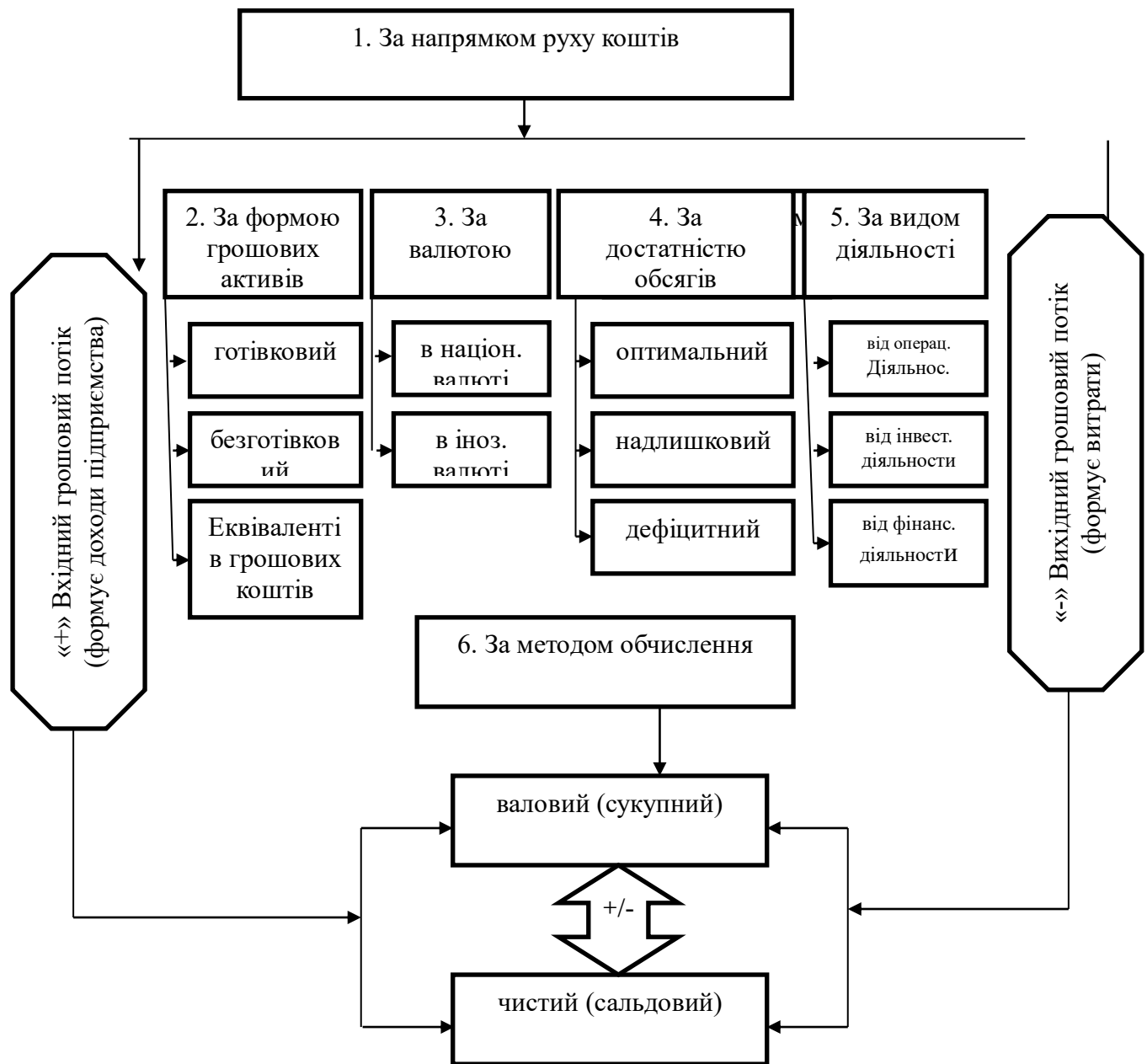

Рис.1.2. Класифікація фінансових потоків вітчизняних підприємств
Джерело: складено автором за[39]

На наш погляд, фінансові та грошові потоки не є ідентичними поняттями, так як фінансові потоки організації не завжди пов'язані з грошовими розрахунками, наприклад, розрахунки в натуральному вигляді, розрахунки цінними паперами.

Грошовий потік - являє собою сукупність розподілених в часі надходжень і виплат грошових коштів, що здійснюються в процесі ведення господарської діяльності [15].

Можна, можливо зробити висновок, що поняття фінансовий потік значно ширше та відображає рух всіх ресурсів фірми, в той час як грошовий потік визначається лише рухом грошових коштів на рахунках організації (на валютному, розрахунковому, в касі і ін.). При цьому фінансовий потік виражається у вигляді припливу і відтоку грошових коштів, тому управління рухом фінансових потоків пов'язано з управлінням коштами, утворених організацією у взаєминах з іншими організаціями, а також у зв'язку з придбанням, розподілом, витрачанням всіх видів ресурсів.

1.2. Принципи управління фінансовими потоками підприємства

У сучасних ринкових умовах найважливішою умовою ефективного управління розвитком підприємства є стабільність фінансових потоків. Ефективне управління фінансовими потоками вирішує завдання не тільки тактичного характеру, а й супроводжує вирішення важливих стратегічних питань організації, створюючи умови для розвитку.

На поточний момент значення збільшення ефективності управління грошовими засобами компанії та її грошовими потоками все зростає.

Управління фінансовими потоками досить складний процес. Однак, ефективний розподіл фінансових коштів компанії, може забезпечити більш раціональне і економне використання власних фінансових ресурсів, знизити потребу в позиковому капіталі.

Недолік грошових коштів знижує ліквідність компанії і може привести до збою виробничих процесів компанії. Процес управління фінансовими потоками базується також на детальному і безперервному прогнозуванні грошових потоків, тому роль аналізу грошових потоків досить велика, оскільки дані фінансового аналізу можна використовувати при подальшому прогнозуванні. За рахунок саме таких засобів організація може передбачити масштаби і час настання проблем, пов'язаних з надходженням коштів, і докласти зусиль для їх своєчасного дозволу.

Автори Д.В. Макаренко, А.І. Кравченко «Управління фінансовими потоками підприємства є управлінням сукупністю бізнес-процесів, що визначають фінансово-господарську діяльність, і що включає визначення залишків, запасів і руху фінансових, трудових, матеріальних та інформаційних ресурсів, розробку схем взаємодії з контрагентами ». Далі автори відзначають, що за своєю суттю таке управління є управлінням результатами діяльності підприємства (цільовими функціями), до яких відносяться прибуток, рентабельність, залучений капітал і грошові потоки, що виникають при здійсненні підприємством поточної, фінансової та інвестиційної діяльності з метою забезпечення максимізації ринкової вартості підприємства [31].

Виходячи з цього визначення неважко сформулювати основні завдання, для досягнення яких необхідно раціональне управління фінансовими потоками:

- максимізація ринкової вартості підприємства;
- формування оптимальної структури фінансових ресурсів та ефективне їх використання для забезпечення фінансової рівноваги в процесі розвитку підприємства;
- мінімальне значення витрат;
- максимізація прибутку;
- забезпечення рентабельної діяльності і т.д.

Автор А.С. Баландіна стверджує, що управління фінансовими потоками являє собою процес управління трьома складовими - залученням, внутрішнім оборотом та розміщенням фінансових ресурсів. Взаємна залежність цих складових проявляється в тому, що кожна складова є необхідною умовою наступного етапу та достатньою умовою попереднього. У цьому полягає діалектика фінансового потоку, що має на увазі наявність системи управління фінансовим потоком підприємства. При цьому автор зазначає, що основою управління фінансовим потоком є фінансова стратегія підприємства [2].

Як було зазначено раніше, фінансові потоки можна розглядати як послідовність руху фінансів від залучення до інвестування, дані потоки можна

також розбити на окремі фінансові ланцюжки в рамках управління корпоративними фінансами, коли кожен об'єкт може бути розглянуто самостійно.

Тобто можна говорити, що в залежності від варіанти розгляду фінансових потоків підприємства можна використовувати один з підходів до управління фінансовим потоком.

При аналізі вітчизняних і зарубіжних публікацій встановлені три підходи а управління: диференційований, портфельний та потоковий. Сутність підходів до управління фінансовими потоками представлена в таблиці 1.2 [9].

Таблиця 1.2

Підходи до управління фінансовими потоками підприємства

Найменування підходу	Сутність підходу до управління фінансовими потоками
диференційований підхід	Використовується при розгляді фінансового потоку як сукупності окремих елементів, що вимагають самостійного управління. Даний підхід може використовуватися на рівні ланцюжка для виділення найбільш важливих потоків
Портфельний підхід	Застосуємо за умови об'єднання окремих елементів в так звані портфелі управління. Об'єднання відбувається за затвердженням критерійному алгоритму. Такий підхід може використовуватися фінансовими менеджерами підприємства при управлінні інвестуванням
Потоковий підхід	Сутність підходу полягає в тому, що фінансовий потік розглядається як сукупність транзакцій, що цілеспрямовано переходять з попередньої складової потоку в наступну

Джерело: складено автором за [8]

Відповідно до пріоритетів управління в рамках окремого підприємства може бути використана ієрархія підходів до управління фінансовими потоками, на підставі якої відбувається розподіл повноважень між рівнями управління фінансовою діяльністю. Зокрема, на нижчому рівні використовується диференційований підхід, на середньому - портфельний підхід, а на вищому рівні найбільш ефективним може бути потоковий підхід.

За словами Р. О. Костирко, управління грошовими потоками на вітчизняному підприємстві має бути орієнтованим на досягнення таких завдань:

- підтримка оптимальної величини грошових коштів для забезпечення безперебійної діяльності (близько 7-10% від загального розміру оборотних активів);

- створення резерву вільних (доступних) грошових коштів для компенсації витрат;

- врахування діапазону сезонних змін залишку грошових коштів;

- своєчасна трансформація вільних грошових коштів у високоліквідні фінансові інвестиції та їх зворотна конвертація для поповнення залишку грошових коштів;

- формування інвестиційного залишку грошових коштів з метою здійснення короткострокових фінансових вкладень в окремі сегменти ринку грошей [26, с.188].

Вся система управління грошовими потоками може бути реалізована через послідовно виконані етапи із чітким інструментарієм (рис.1.2).

Рис.1.2. Етапи управління грошовими потоками підприємства

Джерело: складено автором за[26]

Основним завданням управління фінансовими потоками підприємства є вибір найкращого варіанту управління, для забезпечення фінансової стійкості та

рівноваги підприємства. Якщо не обирати такий шлях, то у підприємства є загроза погіршити платоспроможність та знизити ліквідність.

З метою успішного функціонування підприємства все більшого значення набуває прийняття обґрунтованих економічних рішень на основі всебічного аналізу його фінансового стану, а також якісної оцінки фінансово-економічної та виробничої діяльності. Основний акцент у розвитку підходів у фінансовому менеджменті присвячений проблемам фінансового управління.

Одним з основних напрямків антикризового управління господарюючого суб'єкта має стати управління фінансовими потоками організації. Несвоєчасність прийняття управлінських рішень здатна порушити фінансову стабільність фірми, привести до невиконання зобов'язань і порушення виробничого процесу.

Ефективне управління фінансами організації може здійснюватися тільки за умови планування всіх фінансових процесів і відносин господарюючого суб'єкта, що включає аналіз фінансових потоків. При його проведенні дається повна картина про фінансовий стан компанії в цілому, а також виявляються основні ризики, на підставі чого можна побудувати: програму досягнення бажаного фінансового стану підприємства, програму розвитку і використання вільних грошових коштів, скоординувати основні виплати в часі, а також сформулювати алгоритм управління ризиками [48].

Таким чином, під фінансовим потоком можна розуміти сукупність всіх надходжень (притоків) і виплат (відтоків) грошових коштів в готівковій та безготівковій формі, розподілених у часі і генеруються в процесі бізнес-діяльності [25]

Отже, управління фінансовими потоками підприємства базується на наступних принципах [42]:

- принцип господарської самостійності, що складається в самостійності рішень в корпоративних фінансах з урахуванням існуючого законодавства;
- принцип самофінансування, що означає пріоритет власних джерел фінансування;

- принцип відповідальності за результати господарської діяльності, який передбачає штрафи за порушення договірних зобов'язань, розрахункової дисципліни, податкового законодавства;
- принцип зацікавленості у веденні комерційної діяльності, що виражається в можливості компанії отримувати прибуток і залежить від державної економічної політики, перш за все, податкового законодавства;
- принцип економічної ефективності, що складається в досягненні стійкого і зростаючого перевищення доходів над витратами компанії;
- принцип створення фінансових резервів, призначених для захисту компанії від фінансових ризиків, що виникають в результаті коливань ринкової кон'юнктури і помилок при проведенні державної економічної політики;
- принцип фінансового контролю, що полягає в перевірці законності, доцільності та результативності фінансових потоків компанії.

У практичній діяльності всі названі принципи управління фінансовими потоками застосовуються одночасно і поширюються на всі області фінансів підприємства. Принципи створюють основу для розробки і використання фінансових методів управління фінансовими потоками підприємства і являють собою конкретні способи, прийоми, моделі, щоб забезпечити ця управління.

1.3. Методика оцінки фінансових потоків підприємства

Мета аналізу фінансових потоків полягає, перш за все, в аналізі фінансової стійкості та прибутковості компанії. Його вихідним моментом є розрахунок фінансових потоків, перш за все, від операційної (поточної) діяльності.

Фінансовий потік характеризує ступінь самофінансування підприємства, її фінансову силу, потенціал, прибутковість. Деякі автори пропонують визначати ефективність управління фінансовими потоками компанії за допомогою фінансових показників, серед яких виділяють [45; 49]:

1. Показники платоспроможності. Платоспроможність підприємства - це здатність компанії виконати повністю і вчасно короткострокові зобов'язання своїми фінансовими ресурсами.

2. Показники фінансової стійкості. Фінансова стійкість компанії - це стан фінансових ресурсів компанії, яке забезпечує її розвиток на основі зростання прибутку і капіталу при збереженні платоспроможності.

3. Показники рентабельності. Рентабельність компанії - показник, характеризує ефективність використання матеріальних, трудових та грошових коштів, прибутковість фінансово-господарської діяльності компанії.

Методика розрахунку та інтерпретації даних показників досить широко розкрита в літературі з фінансового аналізу.

У публікаціях зарубіжних авторів з фінансового менеджменту поняття фінансового потоку не зустрічається, а використовується поняття грошового потоку (Cash flow). Ю. Брігхем, М. Едхардт трактують грошовий потік як «фактично чисті грошові кошти, які приходять у фірму (чи витрачаються нею) на протязі певного періоду»[6].

Такі автори, як Р.Л. Брейлі і С.С. Майерс визначають потік грошових коштів в такий спосіб: «Потік грошових коштів від виробничо-господарської діяльності визначається відніманням собівартості проданих товарів, інших витрат і податків з виручки від реалізації»[5].

Відповідно до методиками перерахованих авторів аналіз фінансових потоків полягає в наступному: аналіз звіту про грошові потоки, для оцінки їх в перспективі (наприклад, довгострокову платоспроможність) і визначення моделі фінансових потоків на даному проміжку часу; доповнення статичних показників, використовуваних для оцінки короткострокової ліквідності, прогнозом потоків грошових коштів на найближче майбутнє.

У зарубіжній літературі описується два підходи до аналізу звіту про рух грошових коштів: інтерпретаційний та коефіцієнтний. Інтерпретаційний аналіз полягає в аналізі даних звіту про рух грошових коштів, тобто це аналіз абсолютних значень звітної форми.

Методика інтерпретації складається з чотирьох етапів:

1. Вивчення загальної картини (вік компанії, галузь, розмір).
2. Перевірка сили механізму грошових потоків. Проводиться аналіз в розрізі трьох видів діяльності: операційної, інвестиційної та діяльності з фінансуванням.
3. Розпізнавання хороших і поганих тенденцій в діяльності підприємства.
4. Загальна оцінка звіту про рух грошових коштів - складається з оцінок частин звіту про рух грошових коштів, що становлять картинку в цілому.

Коефіцієнтний аналіз грошових потоків ґрунтується, як правило, на наступних коефіцієнтах: грошового покриття, грошового покриття прибутку, грошового покриття капітальних витрат, рентабельності грошових потоків.

Аналіз грошових потоків підприємства базується на використанні даних бухгалтерської фінансової звітності, яка складається із балансу (Звіт про фінансовий стан), звіту про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), звіту про рух грошових коштів (за прямим і непрямим методами), приміток до річної фінансової звітності.

Звіт про рух грошових коштів служить невід'ємною частиною фінансової звітності, прямо або побічно відбиває грошові надходження підприємства з класифікацією за основними джерелами та грошові виплати з класифікацією за основними напрямками використання протягом періоду за видами діяльності (операційна, інвестиційна, фінансова), відображає якість управління ресурсами підприємства, містить додаткову інформацію про фінансовий стан підприємства, що неможливо отримати із інших джерел звітності.

Уніфікованість і достовірність фінансової звітності впливає на ефективність прийнятих рішень, особливо у частині управління грошовими потоками. Для зовнішніх користувачів даний звіт є значимим, тому що він є джерелом інформації про ліквідність, платоспроможність, фінансову гнучкість підприємства, з яким вони співпрацюють або будуть працювати у майбутньому. Варто зазначити, що розпочати аналіз грошових потоків доцільно, виходячи з

поставлених завдань і інформаційної бази. Для цього використовують експрес-аналіз і поглиблений комплексний аналіз грошових потоків підприємства.

Експрес-аналіз грошових потоків базується на визначенні типових ознак, які дають можливість швидко і доволі точно визначити характер процесів, що відбуваються, не виконуючи глибоких досліджень, які потребують додаткового часу і засобів. Поглиблений аналіз – це глибоке комплексне дослідження з широким набором аналітичних показників, що вивчаються [4, с. 127].

Експрес-аналіз проводиться за даними фінансової звітності, орієнтований на зовнішніх користувачів і включає до свого складу чотири етапи (табл.1.3)

Таблиця 1.3

Етапи проведення експрес-аналізу

Етапи	Зміст етапів
I етап	Перевірка фінансової звітності за формальними та якісними ознаками, наявність форм фінансової звітності, коротка характеристика об'єкту дослідження.
II етап	Відбір показників, найістотніших у діяльності підприємства, визначення змін, що мали місце в господарській діяльності.
III етап	Розрахунок і оцінювання відібраних показників для характеристики фінансового стану.
IV етап	Здійснення висновків і розроблення пропозицій.

Джерело: складено автором

Детальніше зупинимося на проведенні комплексного аналізу за допомогою грошових потоків підприємства. Комплексний аналіз у сучасних умовах орієнтований на взаємопов'язане вивчення всіх існуючих умов реалізації бізнесу, всіх його сторін, сегментів і підрозділів. Він повинен сприяти розробленні нових управлінських рішень, економічно їх обґрунтовувати та слугувати базою оперативного, тактичного та стратегічного планування.

У роботі Т. А. Черніченко і Л. В. Вітківської запропоновано проведення комплексного аналізу грошових потоків, який складається з п'яти етапів [48, с. 127].

У роботі І. О. Бланка наведено системи аналізу грошових потоків, що включають: горизонтальний фінансовий аналіз; вертикальний фінансовий аналіз; порівняльний фінансовий аналіз; аналіз фінансових коефіцієнтів; інтегральний фінансовий аналіз [3, с. 156].

Але на думку авторів дослідження дана система аналізу грошових потоків може бути доповнена та включати:

1. Статистичні методи, які містять:

- відсотки, що можуть бути використані для характеристики питомої ваги грошових потоків структурних підрозділів у їх загальній сумі, рівня динаміки грошових потоків;

- графічний спосіб, який відіграє важливу роль при проведенні візуальної, оперативної, комплексної оцінки грошових потоків;

- коефіцієнти кореляції, для оцінювання, синхронності, рівномірності, збалансованості, ризиків грошових потоків.

2. Балансовий метод використовується для визначення грошових коштів на кінець року.

3. Метод аналізу й оброблення сценаріїв дозволяє проводити багатоваріантний ситуаційний аналіз системи управління грошовими потоками підприємства для прогнозування ймовірних варіантів розвитку ситуації.

4. Методи багатофакторного аналізу використовуються для прогнозування грошових потоків, визначення ефективності управління ними.

5. Факторний аналіз, що використовується для визначення впливу певних факторів на результативний показник.

Автори роботи [7, с. 70], зазначають, що розпочинати аналіз грошових потоків доцільно із загального оцінювання динаміки залишків грошових коштів та чистого руху грошових коштів за ряд періодів, що дає змогу оцінити тенденції та закономірності їх зміни й рівня абсолютної ліквідності підприємства. Але, на нашу думку, дані показники можуть бути доповнені наступним показником – прибуток до оподаткування, який допомагає з'ясувати взаємозв'язок між цими показниками.

Таким чином, на наш погляд, фінансовий потік - це сукупність всіх надходжень (притоків) і виплат (відтоків) грошових коштів в готівковій та безготівковій формі, розподілених у часі і генеруються в процесі бізнес-діяльності.

Рух фінансових потоків всередині організації зачіпає найважливіші складові її діяльності (продаж / покупка активів, інвестиції, комерційні витрати, виплата заробітної плати, дебіторська і кредиторська заборгованість, сировину і матеріали та ін.).

Мета управління фінансовими потоками полягає в забезпеченні фінансовими ресурсами за умови їх збалансованості в часі. Ефективне управління фінансовими ресурсами впливає на результативність діяльності організації.

Отже, неможливо управляти грошовими коштами без проведення їх аналізу. Аналіз проводиться на основі достовірної фінансової звітності, яка дає можливість оцінювати ефективність використання грошових потоків у контексті минулих подій фінансово-господарської діяльності підприємства. Для вирішення стратегічних завдань управляючої системи необхідні відомості про майбутні грошові потоки підприємства, тобто їх прогностичні значення. Грошові потоки займають значне місце у формуванні оборотного капіталу, що забезпечує підтримання ліквідності та платоспроможності підприємства на достатньому рівні

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ

ПРАТ “ФАРМАЦЕВТИЧНА ФІРМА «ДАРНИЦЯ»”

2.1. Характеристика господарської діяльності ПрАТ “Фармацевтична фірма «Дарниця»”

Навесні 2019 року весь світ зіткнувся з пандемією COVID-19, яка суттєво вплинула на існування підприємств. Багато бізнесів зазнало великих збитків, деякі зовсім припинили своє існування.

Проте існує галузь, яка підчас пандемії зайняла провідне місце – фармацевтична промисловість. Через масштабне поширення вірусу, до виробників лікарських засобів люди стали звертатися частіше, що змушує компаній розширювати на збільшувати обсяги виробництва фармацевтичних засобів.

Компанії фармацевтичної промисловості намагаються якомога ефективніше та швидше налагодити виробництво актуальних препаратів для потреб боротьби з Covid-19. Лідер на українському фармацевтичному ринку ПрАТ “Фармацевтична фірма «Дарниця»”, яка підчас почала масштабне виробництво та поставку на всю Україну нових санітайзерів, розроблені за рекомендаціями Всесвітньої організації охорони здоров'я.

ПрАТ “Фармацевтична фірма «Дарниця»” було зареєстровано 22.08.1994 р. та створено на базі підприємства «Дарниця». У 1932 р. Київська філія Харківського Органотерапевтичного інституту почала виробляти й постачати в аптеки ліки власного виробництва, цей час можна вважати початком діяльності підприємства «Дарниця». Отже, фактичний термін діяльності підприємства складає 87 років.

Організаційно-правовою формою компанії “Фармацевтична фірма «Дарниця»” є приватне акціонерне товариство(ПрАТ). Приватне акціонерне товариство є такою формою акціонерного товариства, акції якого

розподіляються між засновниками й не можуть розповсюджуватися через підписку, купуватися та продаватися на біржі. ПрАТ має невелику кількість акціонерів, а перехід прав власності на корпоративні права є ускладненим, при цьому реєстрація випуску акцій, навпаки, спрощена. Засновники ПрАТ укладають між собою договір, який визначає порядок здійснення ними спільної діяльності зі створення такої форми акціонерного товариства. Засновники мають повідомити про наміри створити акціонерне товариство, мають здійснити підписку на акції й провести установчі збори та державну реєстрацію. Засновники є учасниками акціонерного товариства й повинні утримувати не менш, ніж 25% кількості акцій протягом двох років. Інші особи, що мають у статутному капіталі ПрАТ частки або паї, але вони не підписали засновницьку угоду, розглядаються як учасники товариства. Засновниками ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» є учасники Колективного підприємства «Фармацевтична фірма «Дарниця». Акціонерами ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» є фізичні та юридичні особи, які набули права власності на акції Емітента при його створенні, при додатковому розміщенні акцій Емітента або на вторинному ринку цінних паперів. Станом на 31.03.2015 р. загальна кількість акціонерів складає 91.

Кількість працюючих на ПрАТ “Фармацевтична фірма «Дарниця»” - 970 осіб.

Структура виробництва продукції ПрАТ “Фармацевтична фірма «Дарниця»” у 2017 – 2020 рр. проаналізовано у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Структура виробництва продукції ПрАТ “Фармацевтична фірма «Дарниця»” у 2017 – 2020 рр.

№ з/п	Види продукції	Обсяги виробництва, тис. грн.				Частка у загальному обсязі, %			
		2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
1.	Ампули	464721	363084,3	606102,5	618623,1	32,7	24,1	27,5	25,4
2.	Мазі	89414,8	101712,3	136224,8	149831,6	6,3	6,7	6,2	6,2
3.	Таблетки	791863,6	880870,6	1280563,8	1482331,6	55,8	58,4	58,0	61,0
4.	Інфузії	58267,8	86448,7	108002,8	124133,9	4,1	5,7	4,9	5,1
5.	Антибіотики	15632,8	76923,8	75561,7	55087,7	1,1	5,1	3,4	2,3
6	Всього	1419900,0	1509039,7	2206455,6	2430007,9	100	100	100	100

Джерело: складено автором за фінансовою звітністю підприємства

Отже, у 2017 р. переважну частку продукції у виробництві ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»» складали таблетки виробництво яких здійснювалося на рівні 1482331,6 тис. грн. або 61%, за ними йшли ампули, виробництво яких здійснювалося на рівні 618623,1 тис. грн.. або 25,4% у загальній структурі виробництва продукції. У 2020 р. виробництво мазей склало 6,2% у структурі загального виробництва, виробництво інфузій склало 5,1%, виробництво антибіотиків – 2,3%.

Спостерігалися певні структурні зрушення у виробництві продукції у 2020 р. в порівнянні з 2019 р.: виробництво ампул скоротилося на 2,1%, виробництво таблеток зросло на 3%, виробництво інфузій зросло на 0,2%, виробництво антибіотиків скоротилося на 1,1%.

Відповідно до класифікації АТС1, структура виробництва ПрАТ “Фармацевтична фірма «Дарниця»” виглядає наступним чином: виробництво ліків групи N «Центральна нервова система» 29,59%, групи C «Серцево-судинна система» 30,60%, групи J «Протимікробні» 11,44%, групи A «Травна система» 8,87%, групи D «Дерматологічні засоби» 6,92%, інші - 12,59%.

Аналіз виробничого потенціалу ПрАТ “Фармацевтична фірма «Дарниця»” у 2017 – 2020 рр. наведено у табл. 2.2.

Станом на 31.12.2020 р. знос основних засобів підприємства склав

54,70%, знос нематеріальних активів склав 32,98%. Можемо констатувати постійне зростання зносу основних засобів у період з 2018 до 2020 рр. Станом на кінець 2018 р. до кінця 2017 р. % зносу основних засобів зріс на 6,09%, кінець 2019 р. до кінця 2018 р. процент зносу основних засобів зріс на 4,64%, станом на кінець 2020 р. до кінця 2017 р. процент зносу основних засобів зріс на 2,39%.

Протягом 2018 р. на підприємстві спостерігалось значне оновлення нематеріальних активів, оскільки їх знос скоротився за 2018 р. на 44,46%. На кінець 2020 р. до кінця 2019 р. % зносу нематеріальних активів зріс на 12,17%.

Середньооблікова чисельність штатних працівників у 2020 р. до 2019р. зросла на 101 працівника або на 11,62%, середньооблікова чисельність штатних працівників у 2019 р. в порівнянні з 2018 р. зросла на 56 осіб або на 6,89%, у 2018 р. в порівнянні з 2017 р. підприємство мало скорочувати середньооблікову чисельність штатних працівників з метою економії на ґрунті кризових явищ у економіці, отже середньооблікову чисельність штатних працівників скоротилася на 4,47%. Протягом 2017 – 2020 р. середня заробітна плата одного працюючого ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»» зростала, зростання у 2020 р. до 2019 р. склало 11,93%, у 2019 р. до 2018 р. зростання склало 12,75%, у 2019 р. до 2017 р. зростання склало 27,57%. В цілому можна стверджувати про позитивну динаміку техніко-економічних показників фінансово-господарської діяльності ПрАТ “Фармацевтична фірма «Дарниця»” у 2017 – 2020 рр.

2.2 Аналіз фінансового стану підприємства ПрАТ “ФАРМАЦЕВТИЧНА ФІРМА «ДАРНИЦЯ»

Аналіз фінансового стану ПрАТ “Фармацевтична фірма «Дарниця»” зроблено у формі табл. 2.4.

У структурі активів ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»» станом на 31.12 2017 р. необоротні активи склали 30,57%, при чому спостерігалось

скорочення частки необоротних активів у всіх активах підприємства протягом 2017 р. на 3,03%.

Таблиця 2.2

Аналіз фінансового стану ПрАТ “Фармацевтична фірма «Дарниця»”

Показники	Звітний період				Абсолютне відхилення (+,-)			Темп приросту, %		
	31.12. 2014 р.	31.12. 2015 р.	31.12. 2016 р.	31.12. 2017 р.	У 2018 р. до 2014 р.	У 2019 р. до 2015 р.	У 2020 р. до 2016 р.	У 2018 р. до 2014 р.	У 2019 р. до 2015 р.	У 2020 р. до 2016 р.
Всього майна, тис. грн.	17336 31	2244 796	2734 590	3080 918	5111 65,00	4897 94,00	3463 28,00	29,49	21,82	12,66
1. Необоротні активи тис. грн.	66121 1	8362 20	9188 53	9417 40	1750 09,00	8263 3,00	2288 7,00	26,47	9,88	2,49
У % до майна	38,14	37,25	33,60	30,57	-0,89	-3,65	-3,03	-	-	-
2. Оборотні активи, тис. грн.	10724 20	1408 576	1815 737	2139 178	3361 56,00	4071 61,00	3234 41,00	31,35	28,91	17,81
У % до майна	61,86	62,75	66,40	69,43	0,89	3,65	3,03	-	-	-
2.1. Запаси, тис. грн.	35625 2	5350 07	5895 88	5380 43	1787 55,00	5458 1,00	- 5154 5,00	50,18	10,20	-8,74
У % до оборотних активів	33,22	37,98	32,47	25,15	4,76	-5,51	-7,32	-	-	-
2.2. Дебіторська заборгованість, тис. грн.	37548 0	5557 15	6872 43	8011 98	1802 35,00	1315 28,00	1139 55,00	48,00	23,67	16,58
У % до оборотних активів	35,01	39,45	37,85	37,45	4,44	-1,60	-0,40	-	-	-

2.3. Поточні фін. інвестиції, грошові кошти та їх еквіваленти тис. грн.	34068 0	3178 07	5376 30	7976 23	- 2287 3,00	2198 23,00	2599 93,00	-6,71	69,17	48,36
У % до оборотних активів	31,77	22,56	29,61	37,29	-9,21	7,05	7,68	-	-	-
3. Витрати майбутніх періодів, тис. грн.	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00	-	-	-

Джерело: складено автором за фінансовою звітністю підприємства

У структурі активів ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»» станом на 31.12 2020 р. оборотні активи склали 69,43%. Серед оборотних активів ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»» станом на 31.12 2020 р. запаси складали 25,15%, . дебіторська заборгованість складала 37,45%, поточні фінансові інвестиції, грошові кошти та їх еквіваленти складали 37,29%.

Станом на 31.12.2020 р. в порівнянні з 31.12.2019 р. обсяг майна підприємства зріс на 346328,00 тис грн.. або на 12,66%, обсяг необоротних активів зріс на 22887,00 тис. грн.. або на 2,49%, обсяг оборотних активів зріс на 323441,00 тис. грн.. або на 17,81%.

Структура майна ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»» станом на 31.12.2020 р. наведена на рис. 2.1.

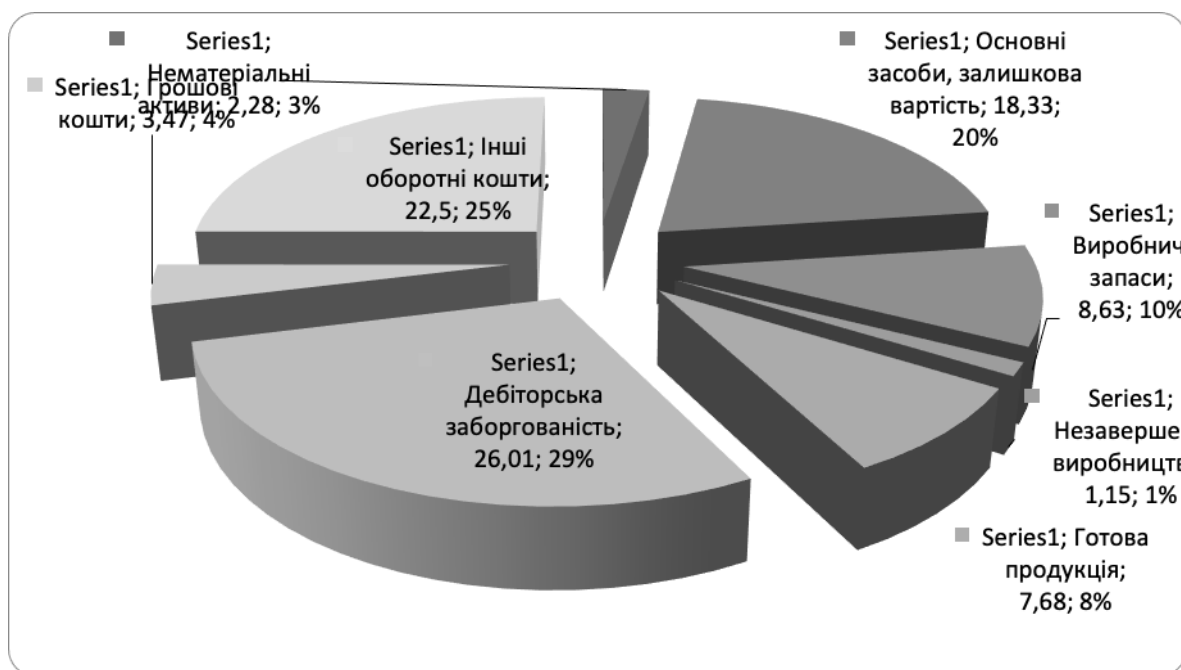

Рис. 2.1. Структура майна ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»» станом на 31.12.2020 р.

Джерело: складено автором за фінансовою звітністю підприємства

Отже, у структурі майна ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»» станом на 31.12.2020 р. нематеріальні активи склали 2,28%, основні засоби за залишковою вартістю склали 18,33%, виробничі запаси склали 8,63%, незавершене виробництво - 1,15%, готова продукція - 7,68%, дебіторська заборгованість склала 26,01%, грошові кошти склали 3,47%, інші оборотні кошти склали 22,5%.

Станом на 31.12.2020 р. у порівнянні з 31.12.2019 р. спостерігалися наступні структурні зрушення у структурі майна підприємства: нематеріальні активи скоротилися на 0,30%, залишкова вартість основних засобів скоротилася на 2,26%, частка оборотних кошти, навпаки, зросла на 3,03%, частка виробничих запасів скоротилася на 2,61%, частка незавершеного виробництва скоротилася на 0,52%, частка готової продукції скоротилася на 1,99%, частка дебіторської заборгованості зросла на 0,87%, частка грошових коштів зросла на 2,86%, частка інших оборотних коштів зросла на 3,39%.

Отже, значення коефіцієнта покриття значно з кожним роком

збільшується, що означає, що підприємство має більше можливостей, щоб погасити поточні зобов'язання. Але нормативним значенням є 2-3, тому можна стверджувати, що ПрАТ «Дарниця» має проблемний стан платоспроможності.

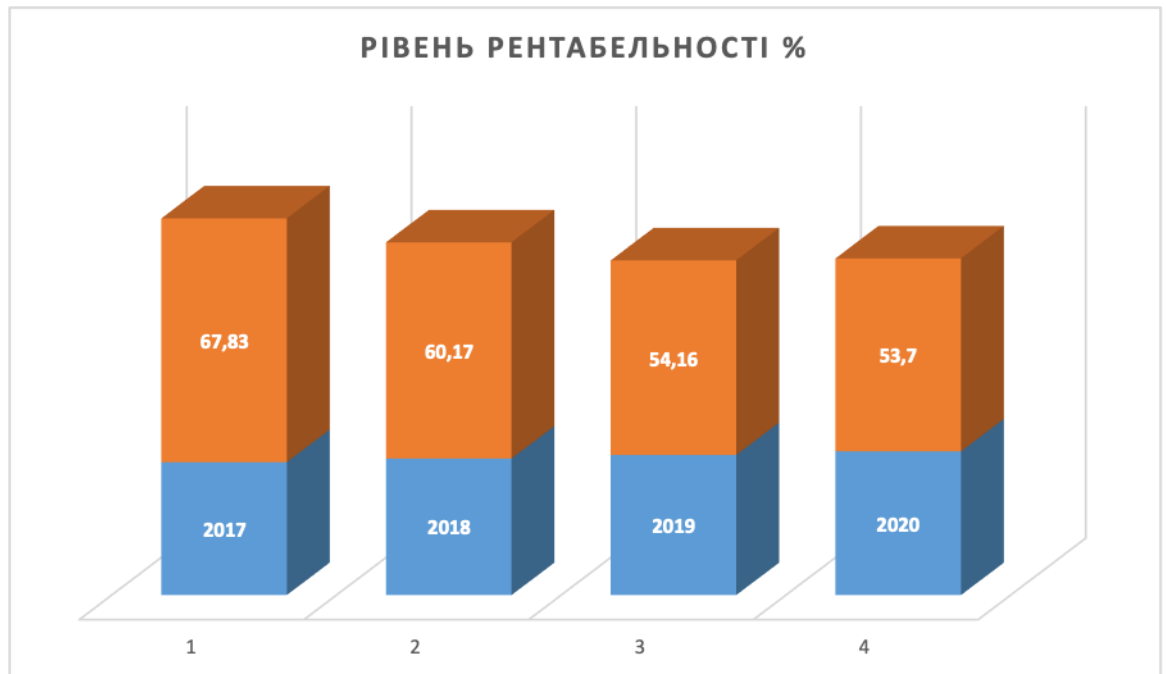

Рис. 2.2. Динаміка рівня рентабельності ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»» у 2017 – 2020 рр., %

Джерело: складено автором за фінансовою звітністю підприємства

Отже, можна відзначити високий рівень рентабельності ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»» у 2017 – 2020 рр., який складав у 2017 р. 67,83%, у 2018 р. 60,17%, у 2019 р. 54,16%, у 2020 р. 53,70%. Незважаючи на те, що рентабельності діяльності підприємства скоротилася у 2020 р. до 2019 р. на 0,85%, рівень його рентабельності залишається досить високим.

У 2020 р. в порівнянні з 2019 р. чистий дохід від реалізації продукції ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»» зріс на 398920 тис. грн.. або на 18,72%, собівартість реалізованої продукції зросла на 194581 тис. грн.. або на 19,92%, валовий прибуток зріс на 204339 тис. грн.. або на 17,71%, фінансовий результат від операційної діяльності (прибуток) скоротився на 10692 тис. грн.. або на 3,17%, платежі до бюджету з податку на прибуток зросли на 9698 тис.

грн.. або на 13,63%, чистий прибуток зріс на 994 тис. грн. або на 0,29%.

Динаміка показників ліквідності ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» проаналізовано у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Динаміка показників ліквідності ПрАТ «Фармацевтична фірма
«Дарниця»»

Показник и	Розрахунок або джерело	Нормати вне значення	Звітний період				Абсолютне відхилення (+,-)		
			31.12. 2014 р.	31.12.2 018 р.	31.12.2 019 р.	31.12. 2020 р.	У 2018 р. до 2014 р.	У 2019 р. до 2015 р.	У 2020 р. до 2016 р.
Оборотні активи, тис. грн.	Рядок 1195 Балансу	-	10724 20	140857 6	181573 7	21391 78	3361 56	4071 61	3234 41
Грошові кошти та їх еквівален ти, тис. грн.	Рядок 1165 Балансу	-	31040 5	56982	16674	10697 4	- 2534 23	- 4030 8	9030 0
Поточні фінансові інвестиці ї, тис. грн.	Рядок 1160 Балансу	-	30275	260825	520956	69064 9	2305 50	2601 31	1696 93
Запаси, тис. грн.	Рядок 1100 Балансу	-	35625 2	535007	589588	53804 3	1787 55	5458 1	- 5154 5
Поточні зобов'яза ння, тис. грн.	рядок 1695 Балансу	-	41678 9	535533	617097	29311 1	1187 44	8156 4	- 3239 86
Коефіціє нт абсолютн ої ліквіднос ті	Відношення грошових коштів підприємства до поточних зобов'язань	від 0,2 до 0,35	0,745	0,106	0,027	0,365	- 0,63 8	- 0,079	0,338

Продовження табл.2.3

Коефіцієнт швидкої ліквідності	Коефіцієнт швидкої ліквідності = (Сума оборотних активів - Сума запасів) / Поточні зобов'язання	0,5-1	1,718	1,631	1,987	5,463	- 0,08 7	0,356	3,476
Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття)	Співвідношення оборотних активів і поточних зобов'язань	>2	2,573	2,630	2,942	7,298	0,05 7	0,312	4,356

Джерело: складено автором за фінансовою звітністю підприємства

Отже, протягом 2017 – 2020 р. абсолютна ліквідність підприємства, тобто його здатність сплачувати за свої поточні зобов'язання наявними грошовими коштами, коливалася. Коефіцієнт абсолютної ліквідності станом на 31.12.2017 р. був значно вищий за нормативні значення та складав 0,745, тобто здатність сплачувати за свої поточні зобов'язання наявними грошовими коштами була досить високою. У 2018 – 2019 р. абсолютна ліквідність ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»» впала нижче за нормативні значення, тобто спостерігалися проблеми зі здатністю сплачувати за свої поточні зобов'язання наявними грошовими коштами. Станом на 31.12.2020 р. абсолютна ліквідність ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»» є достатньою, оскільки коефіцієнт абсолютної ліквідності є у межах нормативних значень.

Щодо швидкої ліквідності та загальної ліквідності ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»», можна констатувати їх достатність та зростання протягом 2017 – 20120 рр..

Швидка ліквідність підприємства позначає його здатність покривати найбільш ліквідною частиною оборотних активів поточні зобов'язання. Коефіцієнт швидкої ліквідності ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»» станом на 31.12.2017 р. дорівнював 5,463 при його нормативному значенні в

інтервалі 0,5-1, тобто швидка ліквідність була значно вищою за нормативне значення.

Таблиця 2.4

Аналіз показників рентабельності ПрАТ “Фармацевтична фірма
«Дарниця»” у 2017 – 2020 рр., %

Показники	Звітний період				Абсолютне відхилення (+,-)		
	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	У 2018 р. до 2014 р.	У 2019 р. до 2015 р.	У 2020 р. до 2016 р.
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	120007 2	1711495	2130758	252967 8	511423	419263	398920
Валовий: прибуток, тис. грн..	813953	1029741	1153987	135832 6	215788	124246	204339
Рівень рентабельності операційної діяльності, %	67,83	60,17	54,16	53,7	-7,66	-6,01	-0,46
Чистий прибуток, тис. грн.	295955	383686	341117	342111	87731	-42569	994
Рентабельність ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця», %	24,66	22,42	16,01	13,52	-2,24	-6,41	-2,49
Власний капітал, тис. грн.	130814 8	1691834	2096514	243862 5	383686	404680	342111
Рентабельність власного капіталу, %	22,62	22,68	16,27	14,03	0,05	-6,41	-2,24

Джерело: складено автором за фінансовою звітністю підприємства

Рентабельність власного капіталу ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»» у 2020 р. склала 14,03%, що на 2,24% менше за 2016 р.

Аналіз ймовірності банкрутства ПрАТ “Фармацевтична фірма «Дарниця»” може здійснюватися з використанням п’яти факторної модель Альтмана, яка виглядає наступним чином:

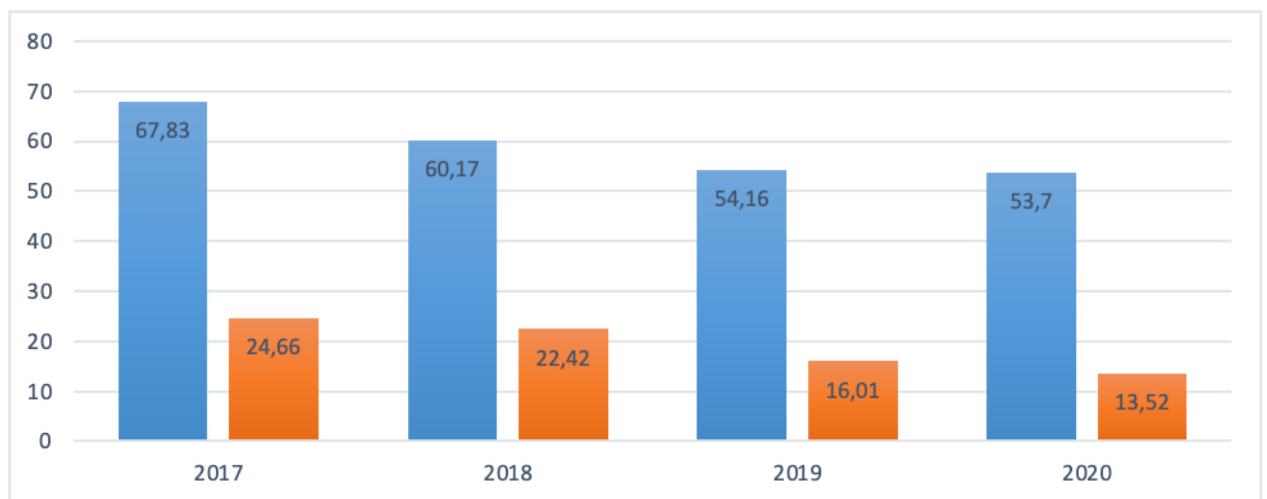

Рис. 2.4. Динаміка рентабельності діяльності та рентабельності власного капіталу ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»» у 2017 – 2020 рр., %

Джерело: складено автором за фінансовою звітністю підприємства

Отже, основною метою діяльності ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»» забезпечення населення дієвими, якісними та безпечними фармацевтичними препаратами і матеріалами. У 2020 р. переважну частку продукції у виробництві ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»» склали таблетки виробництво яких здійснювалося на рівні 1482331,6 тис. грн. або 61%, за ними йшли ампули, виробництво яких здійснювалося на рівні 618623,1 тис. грн.. або 25,4% у загальній структурі виробництва продукції. Проведений аналіз техніко-економічних показників фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»» дозволяє зробити висновки, що протягом 2017 – 2020 рр. діяльність досліджуваного підприємства була прибутковою, при чому чистий дохід від реалізації продукції та нерозподілений прибуток зростав протягом цього періоду.

2.3. Управління прибутком підприємства ПРАТ «ФАРМАЦЕВТИЧНА ФІРМА «ДАРНИЦЯ»

Формування основних джерел доходу компанії є виручка від звичайної діяльності, яка залежить від галузі, обсягу її діяльності, впровадження науково-технічних розробок, а значить, підвищення продуктивності, зниження витрат,

підвищення якості продукції.

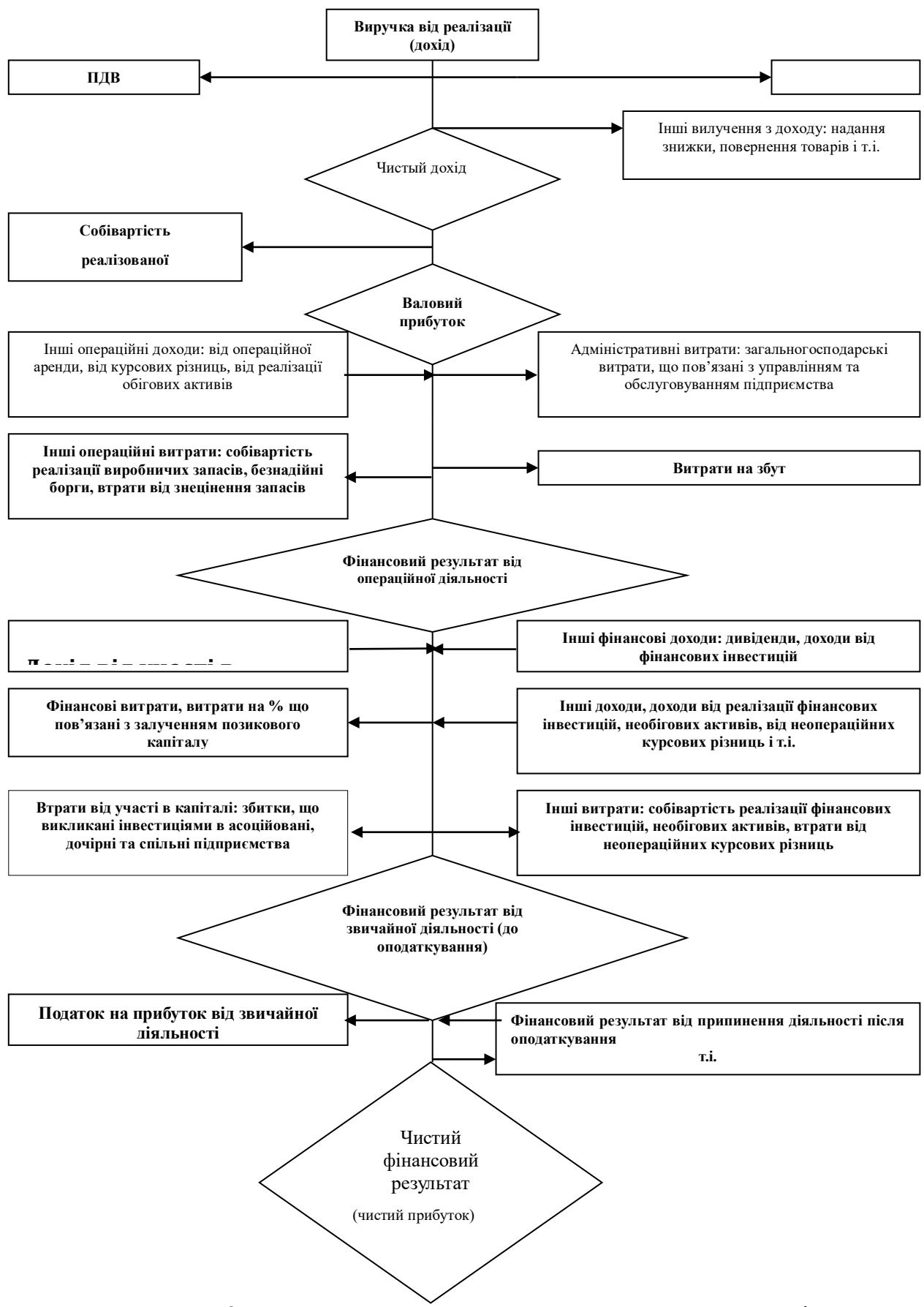

Рис 2.5 Формування основних джерел доходу компанії

Таблиця 2.5

Аналіз формування чистого прибутку ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»»

Показники	Факт за попередній період, тис. грн.	Факт за звітний період, тис. грн.	Відхилення (+/-)	
			абс.вел.	%
1. Чистий дохід	2529678	2130758	-398920	-49,892%
2. Валовий прибуток	1358326	1033987	-324339	-13,433%
3. Прибуток від операційної діяльності	208033	84528	-123505	-67,817%
4. Прибуток від звичайної діяльності (до оподаткування)	25231	20674	-4557	-17,55%
5. Прибуток від звичайної діяльності (після оподаткування)	4178640	4122680	-55960	-15,59%
6. Чистий прибуток	503809	483419	-20390	-2,04%

Джерело: складено автором за фінансовою звітністю підприємства

Отже, чистий прибуток ПрАТ «Дарниця» у 2020 р. зменшився на 55960 тис. грн. у порівнянні з 2019 р. Також спостерігаємо зменшення чистого доходу підприємства у 2020 р. в порівнянні з 2019 р. на 398920 тис. грн. , валового прибутку – зменшення на 324339 тис. грн. прибутку від операційної діяльності – зменшення на -123505 тис. грн., прибутку від звичайної діяльності (до оподаткування) – зменшення -4557 тис. грн.

При аналізі формування чистого прибутку та загальної суми прибутку розраховуються ці види прибутків за два періоди та співставляються між собою.

В зв'язку з тим, що прибуток від операційної діяльності займає левову частку в загальній сумі прибутку, то він заслуговує особливої уваги.

Доцільно розглянути методику аналізу впливу факторів на прибуток від операційної діяльності. Розглядається це на конкретному прикладі, що наводиться нижче (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Аналіз структури прибутку від звичайної діяльності (до оподаткування)
 ПрАТ “Фармацевтична фірма «Дарниця»”

Види прибутку	Звітний період		Попередній період		Відхилення %
	тис.грн.	Структура в %	тис.грн.	Структура в %	
1. Прибуток від операційної діяльності	627777	524,14	615404	391,43	231,30
2. Прибуток від іншої операційної діяльності	-301176	-369,54	-278111	-208,82	-260,83
3. Прибуток від участі в капіталі	0	0	0	0	0
4. Прибуток від інших фінансових операцій	15976	123,15	313280	155,6	130,78
5. Прибуток від іншої діяльності	54265	100,0	8090	100,0	-

Джерело: складено автором за фінансовою звітністю підприємства

Отже, аналіз структури прибутку від звичайної діяльності (до оподаткування) ПрАТ “Фармацевтична фірма «Дарниця»” показав, що прибуток від операційної діяльності превалює у структурі прибутку від звичайної діяльності. Зокрема, за рахунок прибутку від операційної діяльності перекриваються від’ємні результати від іншої операційної діяльності, участі в капіталі, інших фінансових операцій та іншої діяльності.

Прибуток від операційної діяльності в загальному вигляді залежить від впливу таких факторів, як зміна обсягу реалізації; структури продукції; відпускних цін на реалізовану продукцію; цін на сировину, матеріали, паливо, тарифів на електроенергію і перевезення; рівня витрат матеріальних і трудових ресурсів. Розглядається це на конкретному прикладі, що наводиться нижче (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Розрахунок впливу факторів на прибуток від операційної діяльності
ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»»

Фактори, що викликають відхилення прибутку в звітному періоді від прибутку попереднього періоду	Вплив на прибуток від операційної діяльності (+/-)	
	тис.грн.	% до прибутку попереднього періоду
1. Зміна собівартості реалізованої продукції	-171153,9	8,30
2. Зміна адміністративних витрат	- 1919601,8	4631
3. Зміна витрат на збут	-138323,2	50,00
4. Зміна інших операційних доходів	6846	-41,24
5. Зміна інших операційних витрат	-9902,2	-54,24
6. Зміна оптових цін на готову продукцію	-635,7	-54,68
7. Зміна обсягу реалізації	-203,09	-2,06
8. Зрушення в асортименті та якості продукції	-10629	-1,71

Джерело: складено автором за фінансовою звітністю підприємства

Прийнято вважати, що всі фактори, які негативно вплинули на прибуток від операційної діяльності, є резервами його зростання.

Таблиця 2.8

Зведення резервів можливого збільшення прибутку від звичайної діяльності у звітному періоді ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»»

Назва резервів	тис.грн.
1. Збільшення обсягу реалізації	203,09
2. Зниження собівартості реалізованої продукції	171153,9
3. Зниження адміністративних витрат	1919601,8
4. Зниження витрат на збут	138323,2
5. Зниження інших операційних витрат	9902,2
6. Зрушення в асортименті та якості продукції	10629
7. Зниження витрат від участі в капіталі	0
8. Зниження витрат від інших фінансових операцій	0
9. Зменшення витрат від іншої діяльності	0
10. Загальний резерв збільшення прибутку від звичайної діяльності (до оподаткування)	178850

Джерело: складено автором за фінансовою звітністю підприємства

Отже, аналіз фінансового стану підприємства показав, що коефіцієнт покриття з кожним роком збільшується, що означає, щоб підприємство має більше можливостей погасити поточні зобов'язання.

Також підприємство має високій рівень рентабельності, що говорить про цінності послуги та сильне ринкове положення, незважаючи на пандемію.

Ліквідність підприємства коливається, тобто ПрАТ “Фармацевтична фірма «Дарниця»” має проблеми зі здатністю сплачувати свої поточні зобов'язання.

Сучасні умови господарювання неможливі без:

- Ефективного та стратегічного ведення фінансового менеджменту;
- Мінімальної кількості негативного впливу внутрішніх та зовнішніх середовищ на діяльність підприємства;
- Створення ефективних умов реалізації потенційних дій.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ ПРАТ «ФАРМАЦЕВТИЧНА ФІРМА «ДАРНИЦЯ»

3.1. Планування фінансових потоків на ПРАТ «ФАРМАЦЕВТИЧНА ФІРМА «ДАРНИЦЯ»

Неефективна політика управління операційними фінансовими потоками підприємства несе негативне відображення на загальній ефективності діяльності підприємства, його платоспроможності та ліквідності.

Тому на даному етапі дослідження для ПрАТ «Дарниця» важливим кроком є удосконалення та підвищення ефективності управління операційними фінансовими потоками фірми .

Для забезпечення постійної платоспроможності ПрАТ «Дарниця», його ліквідності та рентабельності слід розробити політику управління операційними фінансовими потоками фірми , яка полягатиме в оптимізації їх величини. Оптимізація операційних грошових потоків для ПрАТ «Дарниця» повинна являти собою процес вибору найкращої форми організації потоків грошей, що приймає до уваги умови та особливості реалізації підприємницької діяльності.

Оптимізація операційних грошових потоків може базуватися на виконанні таких основних напрямів, що представлено на рис. 3.1.

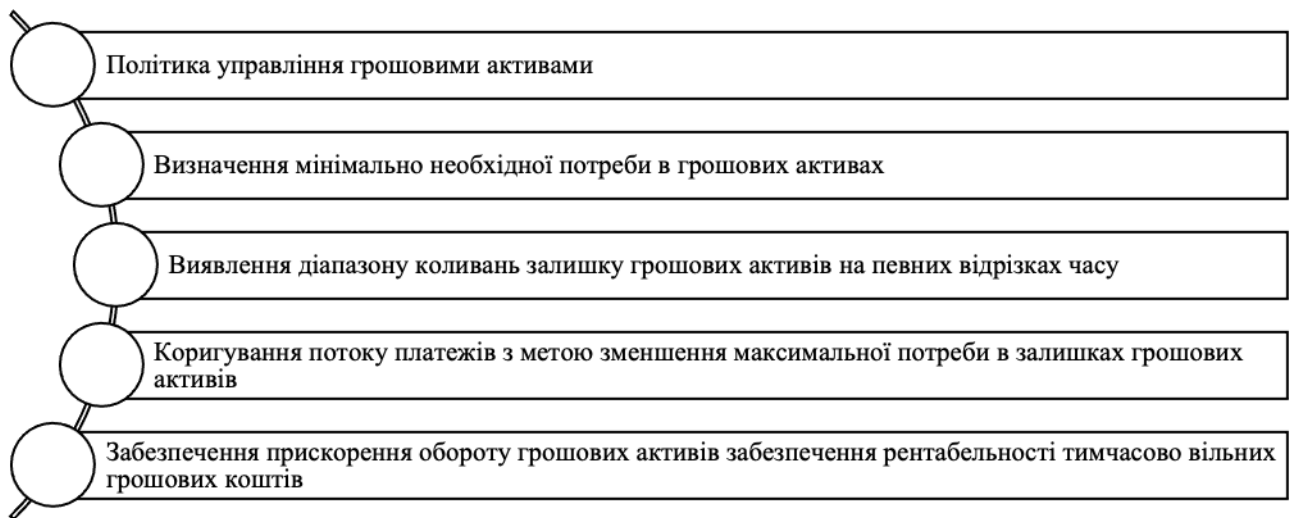

Рис. 3.1. Напрями управління фінансовими потокам підприємства

Джерело: складено автором за фінансовою звітністю підприємства

Таким чином, для ефективного управління операційними фінансовими потоками ПрАТ «Дарниця» необхідно також прийняти управлінські рішення, які допоможуть збалансувати операційні грошові потоки, їх синхронність формування в часі і зростання чистого фінансового потоку.

Тому для ПрАТ «Дарниця» було розроблено ряд заходів, спрямованих на прискорення залучення операційних грошових коштів у власність підприємства:

1. Пропонувати та надавати дебіторам пільгові умови оплати та скидки за умови дострокового внесення оплати за товар.
2. Оформити та реалізувати процес факторингу.
3. Фінансувати придбання основних засобів на умовах лізингу.
4. Прогнозувати рух грошових потоків на майбутній період.
5. Оцінка показників прогнозованої ефективності управління операційними фінансовими потоками фірми

Слід розглянути детально кожен із запропонованих заходів.

1. *Пропонувати та надавати дебіторам пільгові умови оплати та скидки за умови дострокового внесення оплати за товар*

ПрАТ «Дарниця» має широку мережу клієнтів, які купують товари підприємства. Значну частку становлять клієнти, які вносять оплату за

договорами в кінці місяця. Тому робота ПрАТ «Дарниця» з цими клієнтами повинна будуватися на умовах надання знижок за дострокове внесення оплати.

Основним завданням знижки для прискорення платежів - скорочення термінів погашення дебіторської заборгованості та прискорення оборотності оборотних коштів компанії. Знижки для прискорення оплати - стандартна міра зниження продажної ціни, яка гарантується покупцю, якщо він зробить оплату раніше встановленого договором продажу терміну.

Етапи застосування знижок для прискореної оплати складається з трьох елементів:

- 1) кількісна величина знижок,
- 2) період, протягом якого покупець має можливість скористатися цією знижкою,
- 3) термін, протягом яких виплата всієї суми боргу за поставки товару, робіт і послуг повинні бути зроблені, якщо покупець не скористається своїм правом на знижку для прискореного платежу.

Відповідно, умова реалізації такого заходу у договорах може бути записана таким чином: «2/10, нетто 30», що означає, покупець зобов'язаний внести повну оплату за товари протягом 30 календарних днів з моменту отримання продукції (робіт, послуг). Але якщо покупець хоче здійснити оплату в перші 10 днів цього періоду, він матиме право на отримання автоматичної знижки в розмірі 2%, тобто скористатися знижкою за прискорення оплати.

Величина прискорення темпів оплати, як правило, визначається двома факторами: 1) рівень ставок на знижку, 2) рівень банківських процентних ставок по кредитах для фінансування оборотного капіталу.

Слід обґрунтувати варіанти застосування для ПрАТ «Дарниця» можливості скорочення втрат від інфляції при зміні порядку розрахунків з клієнтами за товари та послуги в залежності від терміну оплати.

Річна виручка від реалізації 2 529 678 тис. грн. Середня сума дебіторської заборгованості 597 492 тис. грн. На умовах передоплати здійснюється 60% від всіх продажів підприємства, решта (40%) – з наданням клієнтам відстрочки

платежу.

Варто провести порівняльну оцінку двох варіантів короткострокового фінансування своїх клієнтів ПрАТ «Дарниця»:

- 1) надання знижки заради якнайшвидшого покриття потреби в грошових коштах,
- 2) отримання кредиту без надання знижки.

У розрахунках приймаємо наступні умови: інфляційне зростання цін - в середньому 1% в місяць, договірний термін оплати - 1 місяць, при оплаті за фактом отримання товару, тобто на початку місяця знижка 2%, банківський відсоток за короткостроковим кредитом - 19% річних, рентабельність альтернативних вкладень капіталу - 15% річних. Розрахунок наведено в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

**Розрахунок фінансового результату ПрАТ «Дарниця» на 200 тис. грн
від надання знижки у 2020 році**

Показник	Надання знижки	Кредит
1. Індекс цін	1,01	1,01
2. Коефіцієнт дисконтування ($1 / (1 + 0,01)$)	0,99	0,99
3. Втрати від знижки з кожних 200 тис.грн	4	
4. Втрати від інфляції з кожних 100 тис.грн		$200 - 200 * 0,99 = 20$
5. Дохід від альтернативних вкладень капіталу, тис.грн	$(200 - 4) * 0,15 * 0,99 = 29,11$	$(200 * 0,15) * 0,99 = 29,7$
6. Оплата відсотків, тис.грн		$200 * 0,19 / 12 = 3,16$
7. Фінансовий результат	$29,11 - 4 = 25,11$	$29,7 - 2 - 3,16 = 24,54$

Джерело: розраховано автором

Розрахунок показує, що при наданні знижки своїм покупцям ПрАТ «Дарниця» може отримати дохід більше, ніж при використанні кредиту. Розрахунки показують, що надання 2% знижки при попередньої оплати продукції компанії дозволить ПрАТ «Дарниця» отримати з кожних 200 тис.грн реально 25,11 тис.грн, або в цілому при 40% обсязі реалізації в умовах знижки – 127 040,43 тис. грн ($2\,529\,678 * 40\% * 25,11 / 200$).

Тобто, така політика управління розрахунків із покупцями та контроль дебіторської заборгованості підприємства може стати стимулом зниження

дебіторської заборгованості та прискорення припливу грошових коштів серед маси інших резервів.

Можна припустити, що 50% клієнтів компанії (їх дебіторська заборгованість на кінець 2020 року – 597 492 тис. грн.) хотіли б скористатися знижкою і можуть внести оплату за реалізовану їм продукцію на рахунок ПрАТ «Дарниця» без відстрочки платежу. Це з одного боку збільшить виручку від продажів компанії, а з іншого боку знизить середньорічну суму дебіторської заборгованості, що веде до додаткового припливу грошових коштів

Слід проаналізувати переваги запропонованого управлінського рішення, провівши порівняльний аналіз показників оборотності дебіторської заборгованості ПрАТ «Дарниця» до впровадження системи знижок і після впровадження системи знижок. За основу було взято показники 2020 року. Результати розрахунків представлено в табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Порівняльний аналіз показників оборотності дебіторської заборгованості ПрАТ «Дарниця» до та після впровадження системи знижок

Показники	2020		Відхилення	
	до	після	+/-	%
Виручка від реалізації товарів, робіт, послуг, тис.грн (згідно фін.звітності)	2529678	3425921	896243	35,43
Сума дебіторської заборгованості, тис.грн	597492	268871,4	-328620,6	-55,00
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, оборотів	4,23	12,74	8,51	200,95
Період оборотності дебіторської заборгованості, днів	85,03	28,25	-56,78	-66,77
Коефіцієнт завантаження грошових засобів у обороті	23,62	7,85	-15,77	-66,77

Джерело: розраховано автором

Аналізуючи результати проведених розрахунків, слідує, що впровадження системи знижок може дозволити підприємству збільшити Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості на 8,51 оборотів і скоротити період оборотності дебіторської заборгованості на 57 дні. Економія коштів від прискорення оборотності дебіторської заборгованості складе: $-66,77\% \cdot 3425921 \text{ тис.грн} / 100 = -2\,287\,487,45 \text{ тис. грн.}$

Таким чином, система знижок сприяє захисту підприємства від

інфляційних збитків та відносно дешевого поповненню оборотного капіталу в грошовій або натуральній формі.

2. Оформити та реалізувати процес факторингу.

В Україні послуги факторингу надають більшість банківських установ. Але головним недоліком факторингу є плата за його використання. В даному випадку було прийнято рішення скористатися послугами факторингу у АТ КБ «ПУМБ». За умовами банку, факторингова комісія є загальною платою за таку послугу і в загальному випадку складається з наступних складових:

- Плата за обробку документів;
- Комісія за виконання факторингового договору (0,1% від вартості контракту);
- Плата відсотків за користування грошовими коштами, наданими банком клієнту відразу після відвантаження товару і отримання від нього товарно-транспортних документів (14% річних).

Існує кілька причин, за якими використання факторингу для ПрАТ «Дарниця» дозволить ефективно управляти дебіторською заборгованістю.

Перша причина - потреба в додаткових оборотних коштах для товарного кредитування покупців. Справа в тому, що факторинг є практично єдиним засобом фінансування дебіторської заборгованості. Укладення угоди ПрАТ «Дарниця» з банком АТ КБ «ПУМБ» про послуги надання факторингу, дозволить організації не обмежувати кількість клієнтів, яким необхідно відвантажувати товари в кредит, не встановлювати ліміти на обсяги відвантаження і терміни кредитування. Завдяки чому успішно вирішиться завдання створення нових каналів збуту і збільшення обсягу продажів.

Друга причина - прагнення знизити кредитні ризики. Банк регулярно відстежує кредитоспроможність покупців організації і подає відповідні звіти, що сприяє мінімальним втратам від неплатежів.

Отже, ретельно проаналізувавши всі переваги і недоліки факторингу і порівнявши його з кредитуванням, були зроблені висновки, що факторинг - саме той інструмент, який дозволить ПрАТ «Дарниця» збільшити продажі і

краще використовувати свої оборотні кошти.

Таким чином, фінансовий механізм факторингу надає постачальникам принципово інші можливості для свого розвитку, ніж ті можливості, які має постачальник, самостійно обслуговуючий товарний кредит. Фінансування при факторингу, на відміну від власних коштів і кредиту, необмежена ніякими сумами.

Слід провести розрахунок вартості факторингових послуг, за умови, що виручка від продажу продукції за рік склала в 2 529 678 тис. грн. Сума операцій з факторингу за рік може скласти до 10% від виручки, тобто – 252 967 тис. грн.

В укладених із покупцями договорах обумовлено наступні особливості:

- 1) поставка продукції ПрАТ «Дарниця» здійснюється на умовах відстрочки платежу покупцю на 90 днів,
- 2) факторингові послуги оформлюються у АТ КБ «ПУМБ»,
- 3) виплата дострокового платежу ПрАТ «Дарниця» проводиться відразу після відвантаження товару і становить 90% від суми поставленого товару,
- 4) процентна ставка за надані грошові кошти - 18% річних,
- 5) резерв коштів становить 10% і знаходиться в розпорядженні АТ КБ «ПУМБ» до моменту оплати 100% вартості товару покупцем,
- 6) комісія АТ КБ «ПУМБ» за надання факторингових послуг становить 0,1% від суми резерву,
- 7) переказ залишків грошових коштів здійснюється після закінчення 90 днів за вирахуванням комісії АТ КБ «ПУМБ».

Результати розрахунку наведено в табл. 3.3.

**Розрахунок вартості факторингових послуг, що надаються
ПрАТ «Дарниця» у 2020 році**

Найменування показника	Розрахунки
Сума факторингової операції (загальна сума рахунків за рік), тис. грн	2529678
Облікова ставка банку, %	18
Сума комісійної винагороди 0.1%, тис. грн	2529,67
Витрати на здійснення факторингової угоди (витрати на підготовку та оформлення документів), тис. грн	89,24
Плата за користування кредитом, тис.грн	455 342
Загальна сума витрат підприємства, тис.грн	457 960,95
Додатково отримані грошові кошти, тис.грн	2 071 717,05
Рівень додаткових витрат до рівня додатково отриманих коштів, %	20,11

Джерело: розраховано автором

Таким чином, застосування факторингу вигідно підприємству. За рахунок цього заходу підприємство поліпшить розрахунково-платіжну дисципліну. Прибутковість реалізації припущеного заходи становить 20,11%.

3. Фінансувати придбання основних засобів на умовах лізингу.

У роботі було зазначено, що для підвищення ефективності управління фінансовими потоками на підприємстві, при оновленні необоротних активів, необхідно використовувати найбільш вигідні умови фінансування.

Так зокрема, керівництво ПрАТ «Дарниця» запланувало на 2021 рік придбання нового обладнання на загальну вартість 1 143 720,05 грн.

Найбільш прийнятними умовами лізингу для ПрАТ «Дарниця» є умови банку АТ КБ «ПУМБ».

Слід порівняти ефективність фінансування покупки устаткування при наступних умовах:

- вартість обладнання - 1 143 720,05 грн.;
- термін експлуатації - 5 років;
- авансовий лізинговий платіж передбачений в сумі 25% і становить 285 930 грн;
- регулярний (рівномірний) лізинговий платіж за використання обладнання становить 181 851 грн в рік (з урахуванням Коефіцієнта подорожчання - 6% на рік);

- ліквідаційна вартість активу після передбаченого терміну його використання прогнозується в сумі 285 930 грн.
- ставка податку на прибуток становить 18%;
- середня ставка відсотка за довгостроковим банківським кредитом АТ КБ «ПУМБ» становить 18% на рік.

При чому, нове обладнання зможе зекономити витрати на виробництво та реалізації товарів, робіт, послуг на 15%. Виходячи з наведених даних, справжня вартість фінансового потоку складе:

1) при придбанні активу у власність за рахунок власних фінансових ресурсів:

$$NPV = 1\,143\,720,05 - \frac{285\,930}{(1+18\%)^5} = 1\,143\,720 - \frac{285\,930}{2,29} = 1\,143\,720 - 124\,860 = 1\,018\,859 \text{ грн}$$

2) при оренді активу:

$$NPV = 285\,930 + \frac{181\,851(1-0,18)}{(1+18\%)^1} + \frac{181\,851(1-0,18)}{(1+18\%)^2} + \frac{181\,851(1-0,18)}{(1+18\%)^3} + \frac{181\,851(1-0,18)}{(1+18\%)^4} +$$

$$+ \frac{181\,851(1-0,18)}{(1+18\%)^5} - \frac{285\,930}{(1+18\%)^5} = 285\,930 + \frac{149\,117,82}{1,18} + \frac{149\,117,82}{1,39} + \frac{149\,117,82}{1,64} +$$

$$\frac{149\,117,82}{1,93} + \frac{149\,117,82}{2,29} - \frac{285\,930}{2,29} = 285\,930 + 126\,371 + 107\,278 + 90\,925 + 77\,262 + 65\,116 - 124\,860 = 628\,202 \text{ грн}$$

Таким чином, якщо порівняти отримані результати, можна відзначити, що найменший фінансовий потік при купівлі обладнання буде спостерігатися при лізингу: 628 202 < 1 018 859. Отже придбання даного обладнання на умовах фінансового лізингу для ПрАТ «Дарниця» буде більш ефективним. З огляду на той факт, що в даний час підприємство зазнає певних фінансових труднощів і не має достатньої кількості вільних готівкових коштів, дана форма фінансування проекту буде найбільш ефективною.

4. Прогнозувати рух грошових потоків на майбутній період.

Доцільність запропонованих управлінських рішень щодо підвищення ефективності управління операційними фінансовими потоками фірми варто

розглянути на основі проведення прогнозованого руху грошових коштів на майбутній період.

Результати розрахунків представлено у табл. 3.4.

Таким чином, за результатами проведеного дослідження, слідує, що управлінські рішення по оптимізації фінансового потоку від операційної діяльності є ефективними, адже прогнозований чистий фінансовий потік став додатнім (із -3 859 592 тис.грн у 2018 році він став +3 667 711 тис.грн у 2019 році), тобто збільшився на 195%.

Позитивні зміни були зумовлені помітним збільшенням вхідних грошових потоків від операційної діяльності. Надходження грошей від реалізації товарів збільшилося на 7,7%, при чому рекомендація по застосуванню факторингових операцій внесла позитивні зміни до надходжень в обсязі 1 606 426 тис.грн.

Операції від податкових повернень в плановому році залишилися без змін.

Надходження авансів від покупців і замовників збільшилося на 32863 тис.грн, тобто на 86,5%. Така динаміка свідчить про ефективне управлінське рішення, щодо формування знижок покупцям ПрАТ «Дарниця» у разі оплати вчасно чи в перші 30 днів.

Але у вхідних грошових потоках є і негативні відхилення – зменшення надходжень від сплати боржниками штрафів, пені та неустойок (зменшилися на 5%). Адже у плановому періоді одним із управлінських рішень стало зменшення рівня дебіторської заборгованості за рахунок пільгових умов її сплати підприємству. Тому, частина заборгованості (близько 40%) була сплачена дебіторами, що в результаті і зменшило надходження від штрафів.

Динаміка та структура вхідних та вихідних грошових потоків від операційної діяльності ПрАТ «Дарниця» за 2020-2021 (план) роки

Назва показників	2020		2021 (план)		Відхилення	
	Тис.грн	%	Тис.грн	%	Тис.грн	%
Вхідні грошові потоки						
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2557002,0	84,2	5524962,0	78,0	2967960,0	116,1
в тому числі продаж в кредит			2071717,0	29,3	2071717,0	100,0
Повернення податків і зборів	10724,0	5,4	10724,0	0,2	0,0	0,0
у тому числі податку на додану вартість	10664,0	5,4	10664,0	0,2	0,0	0,0
Цільового фінансування	2214,0	0		0,0	-2214,0	100,0
Надходження авансів від покупців і замовників	37992,0	7,8	70855,0	5,2	32863,0	86,5
Надходження від повернення авансів	1792,0	1,3	1792,0	0,0	0,0	0,0
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	7113,0	0,1	8180,0	0,1	1067,0	15,0
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	796,0	0	756,2	0,0	-39,8	-5,0
Інші надходження	1167282,0	1,2	1167282,0	16,5	0,0	0,0
Всього	3795579,0	100	7080308,8	100,0	3284729,8	86,5
Вихідні грошові потоки						
Товарів (робіт, послуг)	1 730 254,00	55,5	1470715,9	44,6	-259538,1	-15,0
Праці	166 928,00	1,7	161920,2	4,9	-5007,8	-3,0
Відрахувань на соціальні заходи	39 380,00	0,3	38198,6	1,2	-1181,4	-3,0
Зобов'язань з податків і зборів	121 410,00	0,5	121410,0	3,7	0,0	0,0
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	63 160,00	0	63160,0	1,9	0,0	0,0
Витрачання на оплату повернення авансів	369 976,00	2,4	369976,0	11,2	0,0	0,0
Витрачання на оплату цільових внесків	13 248,00	4,7	13248,0	0,4	0,0	0,0
Інші витрачання	1 449 049,00	34,9	1058392,0	32,1	-390657,0	-27,0
Всього	3 953 405,00	100	3297020,7	100,0	-656384,3	-16,6
Чистий фінансовий потік від операційної діяльності	-157826,0	0,0	3783288,1	0,0	3941114,1	-2497,1

Таким чином, у планових вхідних операційних грошових потоках у 2020 році найбільшу питому вагу займають надходження від реалізації товарів робіт і послуг (83%) та надходження авансів від покупців та замовників (9,7%).

Управлінські рішення оптимізації грошових потоків від операційної діяльності несуть позитивні результати на формування планових вихідних грошових потоків від операційної діяльності.

Фінансування товарів, робіт та послуг у плановому періоді зменшиться на 15%, адже планове придбання та оновлення основних засобів на умовах лізингу призводить до економії витрат на такі заходи. Тобто абсолютна економія становить 259538 тис.грн.

Наслідком таких заходів є економія трудових ресурсів, що призводить до зменшення витрат на оплату праці на 3%, тобто підприємству вдається зекономити 5007,8 тис.грн та 3% економії від витрат на соціальні заходи

Таким чином, управлінські рішення щодо оптимізації управління операційними фінансовими потоками призвели до зменшення вихідних грошових коштів на 9,3%, тобто на 656 384 тис.грн.

Важливим етапом дослідження є оцінка ефективності управлінських рішень на основі відносних показників ефективності управління операційними грошовими потоками.

5. Оцінка показників прогнозованої ефективності управління фінансовими потоками підприємства

Група показників рентабельності операційних грошових потоків говорить про ефективність їх організації. Результати розрахунків планового рівня ефективності грошових потоків від операційної діяльності представлено у табл. 3.5.

Оцінка планової рентабельності грошових потоків від операційної діяльності показала, що Коефіцієнт рентабельності активів по грошовому потоці оцінює ефективність компанії відповідно до очікувань власників, у динаміці досліджуваного періоду цей показник збільшився на 97,61%, тобто

очікування власників значно зросли, що говорить про ефективне управління фінансовими потоками підприємства.

Таблиця 3.5

Оцінка рівня рентабельності грошових потоків від операційної діяльності ПрАТ «Дарниця» у 2020-2021 роках

Показники	Роки		Відхилення	
	2018	2019	+/-	%
Коефіцієнт рентабельності активів по грошовому потоці (CROA)	-0,096	0,094	0,190	97,61
Коефіцієнт рентабельності валових активів по грошовому потоку (CROGA)	0,104	0,289	0,185	77,94
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу по фінансового потоку, (CROE)	0,613	-0,601	-1,214	98,07

Джерело: фінансова звітність ПрАТ «Дарниця»

Коефіцієнт рентабельності валових активів по оперативному грошовому потоку за 2020-2021 роки зріс на 77,94%, що свідчить про підвищення рентабельності валових активів по грошовому потоку від операційної діяльності підприємства. Тобто оборотні ресурси підприємства використовуються достатньо ефективно, що в результаті приносить позитивний ефект.

Таким чином, і абсолютні прогнозовані показники ефективності управління операційними фінансовими потоками, і відносні показники їх рентабельності підтверджують доцільність запропонованих заходів оптимізації грошових потоків від операційної діяльності.

Отож, такими заходами було: надавати дебіторам пільгові умови оплати та скидки за умови дострокового внесення оплати за товар, оформити та реалізувати процес факторингу, фінансувати придбання основних засобів на умовах лізингу. Абсолютним результатом запропонованих заходів стало значне збільшення чистого фінансового потоку від операційної діяльності.

3.2. Вдосконалення управління фінансовими потоками ПРАТ «ФАРМАЦЕВТИЧНА ФІРМА «ДАРНИЦЯ» за рахунок впровадження бюджетування

Управління фінансовими потоками підприємства орієнтується на безперервний процес прогнозування. На практиці існує безліч методів прогнозування та вдосконалення системи управління фінансовими потоками підприємства. Але у процесі написання даного дипломного проекту до уваги було прийнято процес бюджетування управління фінансовими потоками підприємства. Бюджетування управління матеріальними потоками ПрАТ «Дарниця» базуватиметься на оцінці достатності ресурсного потенціалу підприємства, на основі чого буде можливість переглянути баланс, фінансові результати та фінансові потоки підприємства.

Для того, щоб визначити необхідний рівень ресурсного потенціалу, варто здійснити оцінку уже наявного рівня ресурсів. Тому для оцінки рівня ресурсного потенціалу підприємства варто розраховувати систему з чотирьох груп показників, що комплексно характеризують ресурсний потенціал підприємства (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Система показників для оцінки ресурсного потенціалу підприємства

Назва показника	Нормативне значення (№)
1	2
I Група – нормативи достатності капіталу	
Норматив адекватності власного капіталу (K1)	0,1
Норматив співвідношення власного капіталу до сукупних активів (K2)	0,09
Норматив співвідношення власного капіталу до зобов'язань (K3)	0,1
II Група – нормативи ліквідності	
Норматив миттєвої ліквідності (K4)	0,2
Норматив поточної ліквідності (K5)	0,4
Норматив короткострокової ліквідності (K6)	0,6
III Група – показники якості ресурсів	
Коефіцієнт забезпечення зобов'язань власними коштами	0,05

1	2
Коефіцієнт доступності підприємства до запозичень на фінансовому ринку (K8)	0,2
Мультиплікатор капіталу (K9)	10
IV Група – показники ефективності використання ресурсів банку	
Коефіцієнт ефективності використання власних коштів (K10)	0,05
Коефіцієнт використання зобов'язань (K11)	0,75
Коефіцієнт використання платних пасивів (K12)	0,9

Джерело: [83]

На основі запропонованої у таблиці 3.6 системи коефіцієнтів можна оцінити рівень ресурсного потенціалу підприємства.

Для розрахунку показника достатності ресурсного потенціалу (Drp) використовується метод середньої геометричної та нормативні значення коефіцієнтів, наведені у таблиці 3.1. Показник достатності ресурсного потенціалу розраховується за формулою 3.9:

$$D_{BK} = \sqrt[n]{\prod_{u=1}^n K_u / N_i}, \quad (3.9)$$

де K_i – значення i -го коефіцієнта;

N_i – нормативне значення i -го коефіцієнта;

n – кількість коефіцієнтів, які беруться до розрахунку.

На основі цього, варто розглянути таку градацію показника достатності ресурсного потенціалу з урахуванням застосування пропонованої нами системи коефіцієнтів [83]:

–Drp < 1 – низький рівень достатності ресурсного потенціалу.

Підприємству необхідно вжити певні заходи щодо покращення рівня формування та використання своїх ресурсів;

–Drp ≥ 1 – ресурсний потенціал підприємства є достатнім для його діяльності.

Перевагою даного методу є можливість визначення рівня достатності коштів, якими володіє підприємство у конкретний момент часу, а також прогнозування на цій основі їх потреби на майбутні періоди з метою підтримки фінансової стійкості [83].

Тому для початку оцінки варто розрахувати показники з табл. 3.7 даної

дипломної роботи.

Таблиця 3.7

**Система показників достатності ресурсного потенціалу ПрАТ «Дарниця»
за 2018-2020 роки**

Показник	2018	2019	2020
Розрахункові показники			
I Група – нормативи достатності капіталу			
Норматив адекватності власного капіталу (K1)	0,977	0,850	0,990
Норматив співвідношення власного капіталу до сукупних активів (K2)	0,843	0,520	0,368
Норматив співвідношення власного капіталу до зобов'язань (K3)	1,039	0,999	1,082
II Група – нормативи ліквідності			
Норматив миттєвої ліквідності (K4)	2,417	1,343	1,186
Норматив поточної ліквідності (K5)	1,498	1,217	0,901
Норматив короткострокової ліквідності (K6)	3,943	0,742	0,396
III Група – показники якості ресурсів			
Коефіцієнт забезпечення зобов'язань власними коштами (надійності) (K7)	0,922	1,717	1,531
Коефіцієнт доступності підприємства до запозичень на фінансовому ринку (K8)	0,972	1,136	0,964
Мультиплікатор капіталу (K9)	1,069	1,163	1,188
IV Група – показники ефективності використання ресурсів			
Коефіцієнт ефективності використання власних коштів (K10)	1,789	1,342	1,275
Коефіцієнт використання зобов'язань (K11)	0,258	0,115	0,163
Коефіцієнт використання платних пасивів (K12)	0,258	0,105	0,149
Показник достатності ресурсного потенціалу	0,288	0,282	0,291

Джерело: фінансова звітність ПрАТ «Дарниця»

Аналізуючи дані показники, можемо сказати наступне. Майже всі нормативи підприємства відповідають нормам. Проте в динаміці років є певні коливання. Тобто у групі нормативів достатності капіталу, норматив адекватності показує, що підприємство поступово втрачає свою фінансове забезпечення у 2018 році, а в 2020 році ситуація вирівнюється. K2 -говорить про те, що платоспроможність підприємства поступово зменшується, що не є позитивним. K3- відповідно, як і попередні два показники, прямує до зменшення, тобто підприємство в певній мірі наражається на ризик.

Група показників якості ресурсів підприємства оцінено наступним

чином: забезпечення зобов'язань власними коштами: дані показники відповідають нормативам та значно їх перевищують, в динаміці років це показник прямує до зменшення. Коефіцієнт доступності підприємства до запозичень на фінансовому ринку також говорить про відповідність нормативам та в динаміці зростає. Таку ж тенденцію демонструє і мультиплікатор капіталу.

Показники ефективності використання ресурсів підприємства мають різну тенденцію. У 2018 році ці показники є від'ємними. В наступні два роки тенденція цих показників вирівнюється, проте нормативам не відповідає.

На основі отриманої інформації варто проаранжувати розрахункові коефіцієнти (табл. 3.8).

Таблиця 3.8

Ранжування значимості показників достатності ресурсного потенціалу ПрАТ «Дарниця»

Показник	Ранг
I Група – нормативи достатності капіталу	
Норматив адекватності власного капіталу (K1)	1
Норматив співвідношення власного капіталу до сукупних активів (K2)	3
Норматив співвідношення власного капіталу до зобов'язань (K3)	2
II Група – нормативи ліквідності	
Норматив миттєвої ліквідності (K4)	3
Норматив поточної ліквідності (K5)	5
Норматив короткострокової ліквідності (K6)	3
III Група – показники якості ресурсів	
Коефіцієнт забезпечення зобов'язань власними коштами (надійності) (K7)	1
Коефіцієнт доступності підприємства до запозичень на фінансовому ринку (K8)	8
Мультиплікатор капіталу (K9)	6
IV Група – показники ефективності використання ресурсів	
Коефіцієнт ефективності використання власних коштів (K10)	3
Коефіцієнт використання зобов'язань (K11)	5
Коефіцієнт використання платних пасивів (K12)	2

Джерело: фінансова звітність ПрАТ «Дарниця»

Відповідно до ранжування значимості показників достатності ресурсного потенціалу ПрАТ «Дарниця» варто розрахувати інтегральний показник достатності ресурсного потенціалу за 2018-2020 роки (табл. 3.9).

**Інтегральний показник достатності ресурсного потенціалу
ПрАТ «Дарниця» за 2018-2020 роки**

Показник	2018	2019	2020	Відхилення, %
Інтегральний показник достатності ресурсного потенціалу	3,370	3,331	3,395	0,748

Джерело: фінансова звітність ПрАТ «Дарниця»

Результати інтегрального показника для ПрАТ «Дарниця», зважаючи на пояснення значень діапазонів, говорять про те, що політика підприємства стосовно розробки програм забезпечення достатності ресурсного потенціалу підприємства вважається оптимальною для стабільного функціонування. Проте важливо зосередити увагу на стан ліквідності і на перегляд вибору стратегії щодо управління нею, тому що це може стати остаточним варіантом надлишкової ліквідності, що не є позитивним фактом. Також, зважаючи на ці показники, для розвитку діяльності та забезпечення високого рівня фінансових надходжень підприємства, необхідно збільшити наявність ресурсів. Для цього варто здійснити пошук резервів.

Особливої уваги заслуговує графоаналітичний метод оцінки ресурсного потенціалу підприємства під назвою: «квадрат потенціалу». Відповідність груп показників та векторів квадратів ресурсного потенціалу підприємства наведена у таблиці 3.10.

Таблиця 3.10

Відповідність груп показників та векторів квадратів ресурсного потенціалу підприємства

№ Групи	Назва групи показників	№ Вектору
I Група	Нормативи достатності капіталу	1 вектор
II Група	Нормативи ліквідності	2 вектор
III Група	Показники якості ресурсів	3 вектор
IV Група	Показники ефективності використання ресурсів	4 вектор

Джерело: [83]

Довжина векторів квадрату потенціалу визначається шляхом попарного порівняння фактичних значень коефіцієнтів, взятих для розрахунку, з

нормативними (що наведені у таблиці 3.8). Після цього по кожній групі знаходиться середнє геометричне значення від добутку попарних оцінок. Після визначення довжини всіх векторів, будується квадрат потенціалу підприємства за кожний період, а також робляться відповідні висновки, на основі яких формуються рекомендації щодо поліпшення рівня ресурсного потенціалу.

Отож, результати розрахунків для ПрАТ «Дарниця» наведено в табл. 3.11.

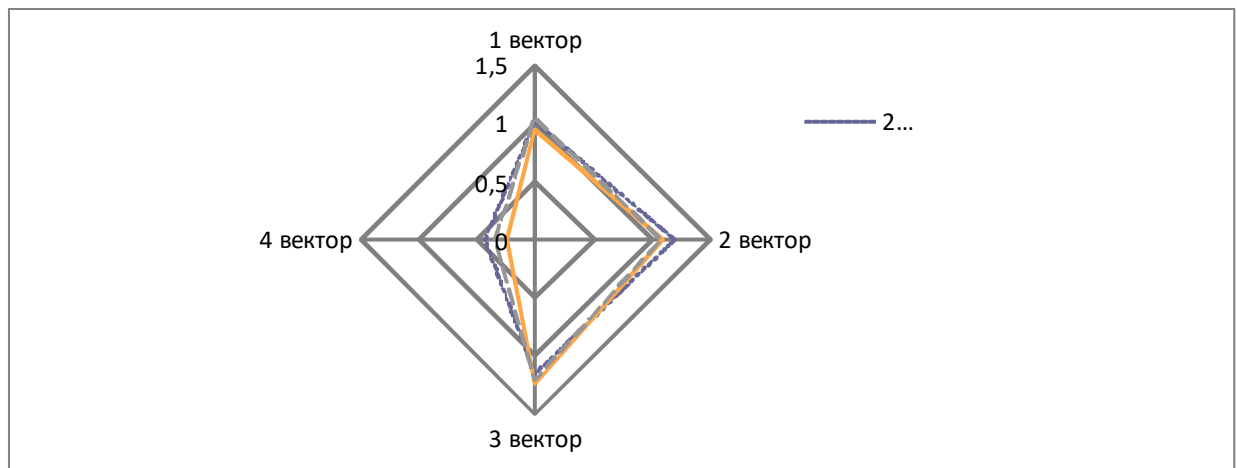
Таблиця 3.11

**Значення векторів квадратів ресурсного потенціалу для ПрАТ
«Дарниця» у 2018-2020 роках**

№ Групи	Назва групи показників	№ Вектору	2018	2019	2020
I Група	Нормативи достатності капіталу	1 вектор	1,018	0,949	1,049
II Група	Нормативи ліквідності	2 вектор	1,191	1,098	1,066
III Група	Показники якості ресурсів	3 вектор	1,151	1,231	1,206
IV Група	Показники ефективності використання ресурсів	4 вектор	0,440	0,254	0,352

Джерело: фінансова звітність ПрАТ «Дарниця»

За результатами розрахунків варто побудувати квадрат потенціалів (рис.3.2).

**Рис. 3.2. Графічне зображення квадрату ресурсного потенціалу
ПрАТ «Дарниця» за 2018-2020 роки**

Джерело: фінансова звітність ПрАТ «Дарниця»

З рис. 3.2 випливає, що ПрАТ «Дарниця» має незбалансовану ресурсну

базу, оскільки спостерігається дисгармонія векторів — усі вектори розвинуті по різному. В цьому випадку підприємство потребує перетворень.

Вектор 1 та вектор 2, що відповідають за нормативи достатності капіталу та нормативи ліквідності мають відносно правильну форму та напрямки. В свою чергу 3 та 4 вектори, що відповідають за якість ресурсів та ефективності їх використанні помітно відхиляються від норми та мають некоректні напрямки. В такому випадку підприємству слід звернути особливу увагу на цей аспект при формування ресурсного потенціалу ПрАТ «Дарниця».

Основною причиною дисгармонії формування ресурсної бази підприємство є те, що останнім часом ПрАТ «Дарниця» є активним користувачем залучених та запозичених ресурсів для підтримки своєї діяльності. Така політика управління може значно погіршити фінансовий стан підприємства, знизити його рентабельність та зменшити довіру дебіторів та кредиторів до його діяльності.

Тому в процесі пошуку резервів ресурсів для забезпечення фінансових надходжень підприємства, варто звернути особливу увагу на процес управління кредиторською заборгованістю, а саме — на величину, дороговизну та періодичність використання запозичених фінансових ресурсів. Тобто варто поступово відмовлятися від користування такими ресурсами.

Отож, за результатами проведеного дослідження варто відмітити, що ресурсна база ПрАТ «Дарниця» незбалансована, підприємство має низький рівень достатності ресурсного потенціалу. Тому подальші дослідження слід спрямувати на пошук резервів для вирішення визначених проблем.

Тому наступною метою дослідження розробка оптимальної структури балансу та розрахунок можливого максимального доходу за умови виконання системи обмежень (значення рекомендованих фінансових показників).

Для вирішення означених проблем варто розглянути математичну модель загального вигляду (3.2) [83]:

$$F = \sum_{j=1}^n c_j i_j \longrightarrow \max ; \quad (3.2)$$

за системи обмежень (3.3):

$$\begin{aligned} \sum_{i=1}^n a_{ij} x_j &\leq b_i, i = \overline{1, k}, \\ \sum_{i=1}^n a_{ij} x_j &\geq b_i, i = \overline{k+1, l}, k \leq l; \end{aligned} \quad (3.3)$$

є цільова функція

F – максимально можливий прибуток, який може бути отриманий підприємством у розрахунковому періоді;

x_j – кількість ресурсів, яка розподіляється (акумулюється) в j -й напрямок розміщення (акумулювання),

a_{ij} – обмежувальні коефіцієнти,

b_i – обсяг коштів, що розподіляються,

c_j – дохідність (витратність) за j -ю статтею балансу.

Також за результатами дослідження було визначено, що для ПрАТ «Дарниця» необхідно оптимізувати структуру балансу для дотримання рекомендованих значень, що забезпечили б «здорове» функціонування підприємства та належний рівень надходжень його фінансових потоків, тому що, як було визначено раніше, спостерігаються певні відхилення фактичних значень від нормативів.

Для пошуку резервів ресурсів для забезпечення належного рівня фінансових надходжень підприємства, варто задати такі параметри: припускається, що в наступному періоді показники y_1 та y_2 залишаться незмінними, тобто розмір власного капіталу підприємства становитиме 2 438 625 тис. грн, у тому числі:

1) обсяг статутного капіталу – 179 528 тис. грн, або 7,36% загального обсягу власних ресурсів підприємства;

2) обсяг інших фондів підприємства – 2 259 097 тис. грн, або 92.64% загального обсягу власних ресурсів підприємства.

Для побудови цільової функції варто розрахувати середню дохідність

напрямів вкладення ресурсів підприємства, а також витратності позикових джерел підприємства. Для цього необхідно скласти та розрахувати табл. 3.12.

Таблиця 3.12

Витяг зі звіту про фінансові результати ПрАТ «Дарниця»

№ з/п	Найменування групи статей	на 31.12.2020 р., тис. грн
	Чистий прибуток від основної діяльності	342111
1	Чистий дохід від реалізації	2529678
1.1	Валовий прибуток	1358326
1.2	Інші операційні доходи	14663
1.3	Фінансовий результат від операційної діяльності	326601
2	Витрати основної діяльності	2239918
2.1	Собівартість реалізованої продукції	1171352
2.2	Адміністративні витрати	213208
2.3	Витрати на збут	517341
2.4	Інші операційні витрати	315839

Джерело: фінансова звітність ПрАТ «Дарниця»

Як бачимо, у розрахунковому періоді чистий прибуток підприємства становив 342111 тис. грн.

На основі цих показників варто визначити дохідність основної діяльності підприємства:

- 1) дохідність x_1 (Каса та коррахунки) = 3.20;
- 2) дохідність x_2 (Дебіторська заборгованість) = 0.57;
- 3) дохідність x_3 (Запаси) = 0,64;
- 4) дохідність x_4 (Нематеріальні активи) = 4.86;
- 5) дохідність x_5 (за іншими активними операціями) = 1.13.

Розраховуємо витратність ресурсних джерел:

- 1) витратність y_3 (Довгострокових зобов'язань) = 1.10;
- 2) витратність y_4 та y_5 (Поточної кредиторської заборгованості) = 1.75;
- 3) витратність y_6 (за іншими пасивами) = 2,51.

На основі отриманих результатів можна побудувати цільову функцію:

$$F(x,y) = 3,20 \cdot x_1 + 0,57 \cdot x_2 + 0,64 \cdot x_3 + 4,86 \cdot x_4 + 1,13 \cdot x_5 - 1,10 \cdot y_1 - 1,75 \cdot y_2 - 2,51 \cdot y_3 - (y_4 + y_5) - 2,1 \cdot y_6 \longrightarrow \max.$$

За допомогою інструменту «Поиск решения» середовища Microsoft Office Excel знайдемо оптимальну структуру балансу ПрАТ «Дарниця».

Розраховані значення факторів відобразимо в табл. 3.13 і порівняємо їх із фактичними обсягами ресурсів.

Таблиця 3.13

Згрупований фактичний на 2020 рік та плановий баланс

ПрАТ «Дарниця»

№ з/п	Найменування групи статей	Фактичні дані, тис.грн	Оптимальні дані, тис.грн	Різниця, тис.грн	Різниця, %
1	Каса і коррахунки (x1)	106974	95333	-11641	-10,88
2	Дебіторська заборгованість (x2)	597492	193459	-404033	-67,62
3	Запаси (x3)	538043	84755	-453288	-84,25
4	Нематеріальні активи (x4)	70383	70383	0	0,00
5	Інші активи (x5)	301825	302217	392	0,13
УСЬОГО активів		24561	941740	746147	-195593
6	Статутний капітал (y ₁)	179528	179528	0	0,00
7	Інші фонди банку (y ₂)	2259097	2259097	0	0,00
Усього власного капіталу		8738	2438625	2438625	0
8	Довгострокові зобов'язання (y ₃)	310157	310157	0	0,00
9	Поточна кредиторська заборгованість рахунки (y ₄)	195580	174296	-21284	-10,88
10	Кредити банків (y ₅)	0	0	0	0,00
11	Інші зобов'язання (y ₆)	136556	21511	-115045	-84,25
Усього зобов'язань		15522	332136	505964	173828
УСЬОГО пасивів		24561	941740	746147	-195593

Джерело: фінансова звітність ПрАТ «Дарниця»

Отож, за результатами проведених розрахунків можна зазначити, що оптимальним рішенням для підприємства є зменшення обсягу готівкових коштів на 11641 тис.грн, запасів – на 453288 тис.грн, дебіторської заборгованості – на 404033 тис.грн, поточну кредиторську заборгованість – на 21284 тис.грн та інших зобов'язань – на 115045 тис.грн.

За таких умов максимально можливий розмір чистого прибутку підприємства складатиме 393311,2 тис. грн., що перевищує фактичний прибуток (342 111 тис. грн.) на 51200,2 тис. грн.

Динаміка чистого прибутку від основної діяльності ПрАТ «Дарниця» за 2018 – 2021 (план) рр., а також розраховане прогнозне значення за оптимального плану наведено на рис. 3.3.

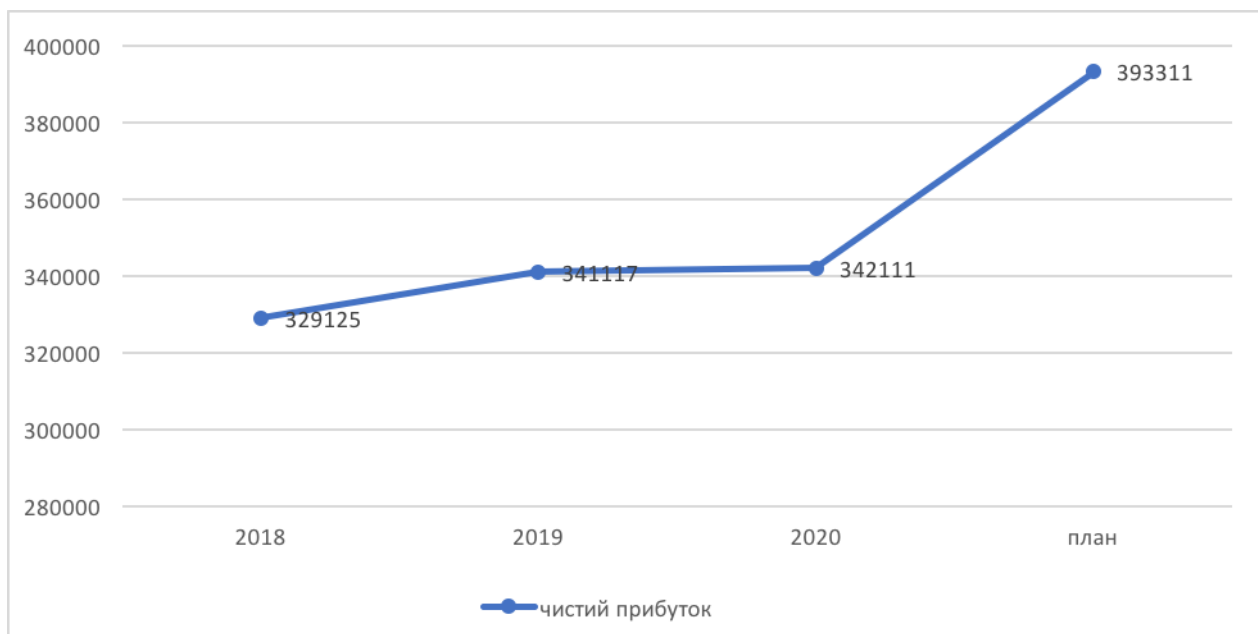

Рис. 3.3. Динаміка чистого прибутку від основної діяльності ПрАТ «Дарниця» за 2018– 2020 рр., станом на 31 грудня кожного року та на плановий період

Як бачимо з рис. 3.4, побудова оптимального плану забезпечить зростання чистого прибутку від основної діяльності на 66,64%. Враховуючи сьогоденні реалії української економіки, збільшення чистого прибутку від основної діяльності на 36,64% є досить непоганим результатом, на який можна орієнтуватись, будуючи стратегію збільшення ресурсної бази підприємства задля підвищення оборотності та обсягів фінансових потоків у процесі ведення основної господарської діяльності.

ВИСНОВКИ

Отже, на наш погляд, фінансовий потік - це сукупність всіх надходжень (притоків) і виплат (відтоків) грошових коштів в готівковій та безготівковій формі, розподілених у часі і генеруються в процесі бізнес-діяльності.

Рух фінансових потоків всередині організації зачіпає найважливіші складові її діяльності (продаж / покупка активів, інвестиції, комерційні витрати, виплата заробітної плати, дебіторська і кредиторська заборгованість, сировину і матеріали та ін.).

Мета управління фінансовими потоками полягає в забезпеченні фінансовими ресурсами за умови їх збалансованості в часі. Ефективне управління фінансовими ресурсами впливає на результативність діяльності організації.

Отже, неможливо управляти грошовими коштами без проведення їх аналізу. Аналіз проводиться на основі достовірної фінансової звітності, яка дає можливість оцінювати ефективність використання грошових потоків у контексті минулих подій фінансово-господарської діяльності підприємства. Для вирішення стратегічних завдань управляючої системи необхідні відомості про майбутні грошові потоки підприємства, тобто їх прогностичні значення. Грошові потоки займають значне місце у формуванні оборотного капіталу, що забезпечує підтримання ліквідності та платоспроможності підприємства на достатньому рівні

Компанії фармацевтичної промисловості намагаються якомога ефективніше та швидше налагодити виробництво актуальних препаратів для потреб боротьби з Covid-19. Лідер на українському фармацевтичному ринку ПрАТ “Фармацевтична фірма «Дарниця»”, яка під час почала масштабне виробництво та поставку на всю Україну нових санітайзерів, розроблені за рекомендаціями Всесвітньої організації охорони здоров'я.

Отже, аналіз фінансового стану підприємства показав, що коефіцієнт покриття з кожним роком збільшується, що означає, щоб підприємство має

більше можливостей погасити поточні зобов'язання.

Також підприємство має високій рівень рентабельності, що говорить про цінності послуги та сильне ринкове положення, незважаючи на пандемію.

Ліквідність підприємства коливається, тобто ПрАТ “Фармацевтична фірма «Дарниця»” має проблеми зі здатністю сплачувати свої поточні зобов'язання.

Сучасні умови господарювання неможливі без:

- Ефективного та стратегічного ведення фінансового менеджменту;
- Мінімальної кількості негативного впливу внутрішніх та зовнішніх середовищ на діяльність підприємства;
- Створення ефективних умов реалізації потенційних дій.

Неефективна політика управління операційними фінансовими потоками підприємства несе негативне відображення на загальній ефективності діяльності підприємства, його платоспроможності та ліквідності.

Тому на даному етапі дослідження для ПрАТ «Дарниця» важливим кроком є удосконалення та підвищення ефективності управління операційними фінансовими потоками фірми .

Для забезпечення постійної платоспроможності ПрАТ «Дарниця», його ліквідності та рентабельності слід розробити політику управління операційними фінансовими потоками фірми , яка полягатиме в оптимізації їх величини. Оптимізація операційних грошових потоків для ПрАТ «Дарниця» повинна являти собою процес вибору найкращої форми організації потоків грошей, що приймає до уваги умови та особливості реалізації підприємницької діяльності.

Таким чином, і абсолютні прогнозовані показники ефективності управління операційними фінансовими потоками, і відносні показники їх рентабельності підтверджують доцільність запропонованих заходів оптимізації грошових потоків від операційної діяльності.

Отож, такими заходами було: надавати дебіторам пільгові умови оплати

та скидки за умови дострокового внесення оплати за товар, оформити та реалізувати процес факторингу, фінансувати придбання основних засобів на умовах лізингу. Абсолютним результатом запропонованих заходів стало значне збільшення чистого фінансового потоку від операційної діяльності

Основною причиною дисгармонії формування ресурсної бази підприємство є те, що останнім часом ПрАТ «Дарниця» є активним користувачем залучених та запозичених ресурсів для підтримки своєї діяльності. Така політика управління може значно погіршити фінансовий стан підприємства, знизити його рентабельність та зменшити довіру дебіторів та кредиторів до його діяльності.

Отож, за результатами проведеного дослідження варто відмітити, що ресурсна база ПрАТ «Дарниця» незбалансована, підприємство має низький рівень достатності ресурсного потенціалу. Тому подальші дослідження слід спрямувати на пошук резервів для вирішення визначених проблем.

Тому наступною метою дослідження розробка оптимальної структури балансу та розрахунок можливого максимального доходу за умови виконання системи обмежень (значення рекомендованих фінансових показників).

Враховуючи сьогоденні реалії української економіки, збільшення чистого прибутку від основної діяльності на 36,64% є досить непоганим результатом, на який можна орієнтуватись, будуючи стратегію збільшення ресурсної бази підприємства задля підвищення оборотності та обсягів фінансових потоків у процесі ведення основної господарської діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азаренкова, Г. М. Фінансові потоки в системі економічних відносин / Г. М. Азаренкова. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2006. – 327 с.
2. Баландина, А.Л. Современный теоретический подход к управлению финансами корпораций / А.Л. Баландина // Вестник Томского государственного университета. – 2015. – №37 – С.104–107.
3. Белоусов, М. В. Экспериментальная разработка интегрированных матриц финансовых потоков [Электронный ресурс] / М. В. Белоусов, Е. А. Абрамова. – Режим доступа : <http://www.forecast.ru/Metodology/MSAM/Metodology.asp>.
4. Барабаш Н. С., Никонович Н. О. Аналіз грошових потоків в системі фінансового менеджменту підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. Серія «Економічні науки». 2010. № 2. Т 2. С. 164–167
5. Брусов, П.Н. Финансовый менеджмент. Финансовое планирование: учебное пособие / П.Н. Брусов, Т.В. Филатова. – М.: КНОРУС, 2016. – 232 с
6. Бригхэм, Ю., Эрхардт М. Финансовый менеджмент: пер. с англ. / Ю. Бригхэм, М. Эрхардт; под ред. Е.А. Дорофеева. – СПб.: Питер, 2012. – 960 с.
7. Бочаров, В. В. Коммерческое бюджетирование / В. В. Бочаров. – СПб.: Питер, 2003. – 280 с.
8. Бригхэм, Ю. Финансовый менеджмент. Экспресс-курс / Ю. Бригхэм, Дж. Хьюстон. - СПб.: Питер, 2017. - 80 с.
9. Буко С.Л. Ціннісні орієнтири сучасного менеджменту: автореф. дис... канд. соціол. наук: 22.00.04 / С.Л. Буко ; Ін-т соц. НАН України. – К., 2010. – 17 с.
10. Белоусов, М. В. Экспериментальная разработка интегрированных матриц финансовых потоков [Электронный ресурс] / М. В. Белоусов, Е. А.

Абрамова. – Режим доступу : <http://www.forecast.ru/Metodology/MSAM/Metodology.asp>.

11. Відомості про емітента ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця», код ЄДРПОУ 00481212. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://smida.gov.ua/db/emitent/year/xml/showform/116173/126/templ>

12. Верба В. А., Загородніх О. А.. Проектний аналіз : підручник. К. : КНЕУ, 2004. 322 с.

13. Азаренкова, Г. М. Фінансові потоки в системі економічних відносин / Г. М. Азаренкова. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2006. – 327 с.

14. Грилицька А. В. Математичні моделі оптимізації грошових залишків та аналіз руху грошових коштів / А. В. Грилицька // Економіст. – 2005. – № 9. – С. 51–54.

15. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: [навч. посіб.] / Г. В. Савицька. – К.: Знання, 2007. – 664с.

16. Єрмошкіна, О. В. Управління фінансовими потоками промислових підприємств: теорія, практика, перспективи / О. В. Єрмошкіна. – Дніпропетровськ : Національний гірничий університет, 2009. – 478 с.

17. Журавльова Ю.Ю. Сутність платоспроможності підприємства / Ю.Ю. Журавльова // Фінанси України. – 2011. – № 1. – С. 111-115.

18. Загородній А. Г., Вознюк Г.Л. Фінансовий словник.– 3-тє вид., випр. та доп. К. : Т-во «Знання», КОО, 2013. 587 с.

19. Загородна О. М., Серединська В. М. Оперативне управління грошовими потоками. Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. Т. : Економічна думка, 2012. Вип. 10. Ч. 4. С. 100–105.

20. Золотарьова О., Місюра А., Копія І. Ефективне управління рухом грошових потоків та його роль у забезпеченні фінансової стійкості промислового підприємства. Економічний аналіз. 2012. № 11. С. 240–245.

21. Надточій С. І. Аналіз грошових потоків підприємства з використанням динамічної мультиплікативної оцінки їх ефективності та

дослідження їх рядів динаміки як завершальної складової аналізу грошових потоків підприємства в системі управління ними / С. І. Надточій // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – № 8. – С. 85–89.

22. Концева В. В., Костенко С. С. Фінансові потоки в логістичних системах / В. В. Концева, С. С. Костенко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vntu/2009_19_1/pdf/85/PDF

23. Корецкая Л.В. Тенденции в технологиях продвижения лекарственных препаратов // Наука молодых – Eruditio Juvenium. 2017. №2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/tendentsii-v-tehnologiyah-prodvizheniya-lekarstvennyh-preparatov>

24. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств : підручник / А. М. Поддєрьогін. – К. : КНЕУ, 2005. – 532 с.

25. Коласс Б. Управление финансовой деятельностью предприятия. Проблемы, концепции и методы : учеб. пособ. : пер. с франц. под ред. проф. Я.В. Соколова. М. : Финансы; ЮНИТИ, 2007. С. 135

26. Семенов Г.А. Фінансове планування: управління на підприємстві : навчальний посібник / Г. А. Семенов, А. В. Бугай. – К. : Центр учбової л-ри, 2007. – 430 с.

27. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: [навч. посіб.] / Г. В. Савицька. – К.: Знання, 2007. – 664с.

28. Косова Т. Д., Роганова Г. О. Проблеми розподілу чистого грошового операційного потоку підприємства на прибуток і амортизацію. Економіка України. 2018. № 7. С. 57–64

29. Лігоненко Л. О., Ситник Г. В. Управління грошовими потоками: навч. посібник. К.: Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2005. 255 с

30. Майборода О. В. Управління фінансовими потоками підприємства: автореф. Дис.. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.04.01. «Фінанси, грошовий обіг і кредит» / О. В. Майборода. – Суми, 2006. – 20с.

31. Васюренко О. В. Банківські операції: [навч. посіб.] / О. В. Васюренко – К.: Знання, 2000. – 240с.
32. Макаренко, Д.В. Оптимизация бизнес-процессов финансовой функции / Д.В. Макаренко, А.И. Кравченко // Финансовый директор. – 2015. – №3. – С.11–16
33. Майборода, О. В. Особливість визначення та сутність фінансових потоків підприємства / О. В. Майборода // Економіка: проблеми теорії та практики: 36. наук. пр. Вип. 184. Т. 3. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2003. – С. 657-660.
34. Нагайчук В. В. Управління грошовими потоками підприємства. Вісник соціально-економічних досліджень. 2014. Вип. 1 (52). С. 245–249
35. Нікбахт Е., Гроппеллі А. Фінанси. пер. з англ. В.Ф. Овсієнка та В.Я. Мусієнка. К. : Основи, 2010. 383 с.
36. Офіційний сайт ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця». Корпоративна соціальна відповідальність. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.darnitsa.ua/csr>
37. Офіційний сайт GRI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.globalreporting.org/information/about-gri/Pages/default.aspx>
38. Павлкоовська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. Фінансовий аналіз : навч.- метод. посіб. К. : КНЕУ, 2012. 398 с.
39. Партин Г. О., Задерецька Р. І., Галечко І. Б. Управління грошовими потоками підприємства й оцінювання його ефективності. Науковий вісник Чернівецького університету: Економіка. 2014. Вип. 694-695. С. 108–112.
40. Перловська Н. В. Моніторинг управління грошовими потоками підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Донецький національний університет. Д. 2008. 23 с.
41. Піскунова Н. О. Удосконалення науково-методичного обґрунтування аналізу грошових потоків підприємств. Економічний аналіз. 2016. Том 25. № 2. С. 122–131

42. Самуельсон, П. Економіка: підручник / П. Самуельсон. – Львів. Світ, 1993. – 495 с.
43. Спільник І., Загородна О. Грошові потоки підприємства: комплексний аналіз за даними фінансової звітності. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2017. Вип. 1-2. С. 67– 85.
44. Середюков К. Г., Тимчук Х. С. Управління грошовими потоками підприємства // Східна Європа. Бізнес та управління. №4, 2019. С.522-527. – [Електронний ресурс] : – Режим доступу : http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/21_2019/80.pdf
45. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / за заг. ред. В. М. Бороноса. Суми: Вид-во СумДУ, 2012. 539 с. URL: <http://fin.fem.sumdu.edu.ua/uk/finman2012.html>
46. Хавтур, О. В. Теоретична концептуалізація фінансових потоків страхових компаній в Україні / О. В. Хавтур // Наукові записки. – Острог : Острозька Академія, 2003. – Вип. 5. – С. 232 – 247.
47. Черниченко Т. А., Витковская Л. В. Метод оптимизации денежных потоков организации. Экономический журнал. 2012. № 25. С. 97– 100.
48. Ясишена В. В. Теоретичні аспекти аналізу грошових потоків підприємств. Економічний простір. 2008. № 16. С. 123–131
49. Ланкова Ю. В. Фінансові потоки в логістичній діяльності підприємства / Ю. В. Ланкова // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. – 2011. - №2. – С.23-25.
50. Tomson G., Weerasuriya K. «Codes» and practice: information in drug advertisements an example from Sri Lanka // Soc. Sci. Med. – 2010. – Vol. 31. – P. 737–741
51. Gabriel D. Donleavy, Kit-Chun Joanna Lam, Simon S.M.Ho Does East Meet West in Business-Ethics an introduction to the Special Issue// Journal of Business Ethics (2018) 79:1-8

52. Edwards, and Hulme. "Too Close for Comfort? the Impact of Official Aid on Nongovernmental Organizations." *World Development* 24.6 (2016): 961-73. Web.

53. Shearer S.W., Gagnon J.P., Eckel F.M. Community, hospital and clinical pharmacists and drug information centers as physician drug information sources // *Am. J. Hosp. Pharm.* – 2018. – Vol. 35. – P. 909–914.

54.

55. Hemminki E., Karttunen T., Hovi S.L. et al. The drug industry and medical practice – the case of menopausal hormone therapy in Estonia // *Soc. Sci. Med.* – 2014. – Vol. 58. – P. 89–97.

56. S&P Dow Jones Indices formed from merger of S&P Indices and Dow Jones Indexes. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.etfstrategy.com/sp-dow-jones-indices-formed-from-merger-of-sp-indices-and-dow-jones-indexes-47812/>

57.

58. Milton Friedman. (2017) The social responsibility of business is to enhance its profits. *New York Times* 32(13): 122–126. Previously published in Milton Friedman. *Capitalism and freedom*. University of Chicago Press, p. 133.

59. Grayson D., Hodges A. Corporate Social Opportunity. Seven Steps to Make Corporate Social Responsibility Work for Your Business, 2014 Hofstede G. Country Comparison Tool/ G. Hofstede Available online: . [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.hofstede-insights.com/country-comparison/> Drucker, Peter F., “They’re Not Employees, They’re People,” *Harvard Business Review*, January/February 2012. Watson I. and Prevos P. (2010) Milton Friedman on Corporate Social Responsibility. on July 14, 2010. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://lucidmanager.org/milton-friedman-corporate-social-responsibility/>

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Таблиця А.1

**Шкала інтегрованої оцінки рівня відкритості та активності
підприємства у царині КСВ**

Показники		Оцінка в балах
Перший блок «Соціальний звіт як інструмент діалогу з суспільством»		
Компанія взяла на себе зобов'язання бути підзвітною за вплив на суспільство і навколишнє середовище. Компанія надає соціальний звіт на розгляд громадськості, який передбачає реалізацію належної політики по звітності. Компанія активно використовує принципи Посібника зі звітності в області сталого розвитку, розробленого Глобальною ініціативою зі звітності GRI (Версія 3), результати діяльності в сфері сталого розвитку поширюються на всі аспекти діяльності компанії, включаючи її політику, прийняті рішення та дії, що призводять до соціальних, екологічних або економічних (в тому числі фінансових) наслідків	Звіт підготовлений на базі GRI 3 (рівень В) і є публічно доступним (на офіційному сайті компанії, в друкованому вигляді).	5
	Звіт підготовлений на базі GRI 3 (рівень С) і є публічно доступним (на офіційному сайті компанії, в друкованому вигляді).	4
Компанія не використовує Керівництво по звітності у сфері сталого розвитку, розробленого Глобальною ініціативою зі звітності GRI (версія 3). Компанія надає звіт про прогрес по Глобального договору (ГД) ООН, або звітність готується в довільній формі, проте включає розкриття інформації про форми КСВ і соціального партнерства. Компанія розкриває окремі положення в сфері корпоративної соціальної звітності	Звіт складений згідно з внутрішніми вимогами компаній; доступний публічно.	3
	Звіт про діяльність компанії в Україні входить в звіт про соціальну відповідальність материнської структури (є окремий розділ).	2
	Перший соціальний звіт знаходиться в процесі підготовки або частково входить у фінансовий звіт.	1
Другий блок «Системність в управлінні КСВ»		
У компанії існують єдині механізми управління і підвищення ефективності в сфері КСВ. Компанія системно займається практикою КСВ. КСВ є частиною корпоративної стратегії, існує спеціальний структурний підрозділ і стратегія розвитку. Компанія залучає всіх співробітників в сферу КСВ.	Є єдиний центр (відділ, комітет), що координує діяльність у сфері КСВ. Процес КСВ інтегрований в загальну корпоративну стратегію	5
	Є ряд відділів (координаторів), які реалізують системну стратегію КСВ	4

Продовження табл. А.1

Показники		Оцінка в балах
У компанії кілька структурних підрозділів займаються КСВ, які реалізують окремі програми соціального партнерства. Компанія заявила, що планує в майбутньому складати звітність і удосконалювати структуру управління в сфері КСВ	КСВ не є системним процесом, не входить в річні плани, але реалізуються окремі програми	3
	КСВ існує лише в окремих напрямках, є окремою метою проектів (PR і т. д.)	2
Третій блок «Відкритість і системність у взаємодії із зацікавленими сторонами (ЗС)»		
Компанія взаємодіє з усіма ЗС (міжнародні соціальні інвестори, національні інвестори; держава (органи влади), громадянське суспільство (громади, персонал, акціонери, кредитори, власники облігацій, постачальники і споживачі продукції), консультанти, благоотримувачі; медіа, міжнародні інститути і організації), розділяючи їх на ключовий, первинний і вторинний рівні.	Взаємодія з ЗС інтегровано в загальну корпоративну стратегію, задіяні всі рівні ЗС	5
	Є ряд проектів, які системно взаємодіють з ЗС, задіяні всі рівні ЗС	4
Компанія періодично взаємодіє з окремими ЗС. Серед ЗС охоплює тільки деякі рівні	Компанія періодично взаємодіє з ЗС. Задіяні окремі ЗС різних рівнів	3
	Компанія рідко взаємодіє з ЗС. Задіяні окремі ЗС	2
Четвертий блок «Відкритість і системність діяльності за основними напрямками КСВ»		
4.1. Розвиток персоналу		
Компанія веде системну діяльність з розвитку персоналу. Розкриває обсяги фінансування проектів і програм		5
Компанія займається розвитком персоналу за допомогою фінансування окремих заходів		3
4.2. Охорона праці і здоров'я		
Компанія веде системну діяльність в сфері охорони праці та здоров'я. Розкриває обсяги фінансування проектів і програм		5
Компанія бере участь в охороні праці і здоров'я за допомогою фінансування окремих заходів		3
4.3. Охорона навколишнього середовища та ресурсозбереження		
Компанія веде системну діяльність в сфері охорони навколишнього середовища та ресурсозбереження. Розкриває обсяги фінансування проектів і програм		5
Компанія бере участь в охороні навколишнього середовища і ресурсозбереження за допомогою фінансування окремих заходів		3
4.4. Підтримка добросовісної ділової практики і етичної поведінки		
Компанія веде системну діяльність з підтримки добросовісної ділової практики і етичної поведінки. розкриває обсяги фінансування проектів і програм		5
Компанія підтримує сумлінну ділову практику і етичну поведінку за допомогою фінансування окремих заходів		3
4.5. Удосконалення продукту і відносин зі споживачами		
Компанія веде системну діяльність щодо вдосконалення продукту і відносин зі споживачами, розкриває обсяги фінансування проектів і програм		5

Закінчення табл. А.1

Показники	Оцінка в балах
Компанія займається удосконаленням продукту і відносин зі споживачами за допомогою фінансування окремих заходів	3
4.6. Розвиток громад	
Компанія системно працює з громадами. Розкриває обсяги фінансування програм розвитку громад	5
Компанія бере участь у розвитку громад за допомогою фінансування окремих заходів	3
4.7. Благодійність і меценатство	
Компанія системно працює з благодійними фондами (БФ) або реалізує власні системні благодійні та меценатські проекти. Розкриває обсяги фінансування благодійних проектів	5
Компанія займається благодійністю і меценатством допомогою фінансування окремих заходів	3

Джерело: [13]

ДОДАТОК Б
Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2020 р.

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	70778	70383	0
первісна вартість	1001	89382	105018	0
накопичена амортизація	1002	18604	34635	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0	0
Основні засоби:	1010	562908	564657	0
первісна вартість	1011	1180214	1246413	0
знос	1012	617306	681756	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	4147	4080	0
первісна вартість	1016	0	0	0
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	279884	301825	0
інші фінансові інвестиції	1035	765	765	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	371	30	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0
Усього за розділом I	1095	918853	941740	0
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	589588	538043	0
Виробничі запаси	1101	307418	265792	0
Незавершене виробництво	1102	17415	35496	0
Готова продукція	1103	264437	236541	0
Товари	1104	318	214	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0

Депозити перестраховання	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	488971	597492	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	27570	36339	0
з бюджетом	1135	19376	17862	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0	0
з нарахованих доходів	1140	1019	1527	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	150307	147978	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	520956	690649	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	16674	106974	0
Готівка	1166	5	7	0
Рахунки в банках	1167	16669	106967	0
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	1276	2314	0
Усього за розділом II	1195	1815737	2139178	0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	2734590	3080918	0

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	179528	179528	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	50493	50493	0
Додатковий капітал	1410	1012216	1012216	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	69883	84883	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	784394	1111505	0
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)

Вилучений капітал	1430	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	2096514	2438625	0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	8180	8410	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	111	301747	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	8291	310157	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	0	0	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	567496	195580	0
за розрахунками з бюджетом	1620	6643	21998	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	3772	15230	0
за розрахунками зі страхування	1625	501	849	0
за розрахунками з оплати праці	1630	12265	1625	0
за одержаними авансами	1635	339	1684	0
за розрахунками з учасниками	1640	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	12688	39025	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	29853	71375	0
Усього за розділом III	1695	629785	332136	0

IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	2734590	3080918	0

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2020 рік

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2529678	2130758
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховування	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1171352)	(976771)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	1358326	1153987
Валовий: збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	14663	21509
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	(0)	(0)
Адміністративні витрати	2130	(213208)	(169962)
Витрати на збут	2150	(517341)	(368621)
Інші операційні витрати	2180	(315839)	(299620)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	326601	337293
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	26415	31734

Інші фінансові доходи	2220	23595	59164
Інші доходи	2240	54337	8296
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(7916)	(24013)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(72)	(206)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	422960	412268
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-80849	-71151
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	342111	341117
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(0)	(0)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	50493
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	50493
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	50493
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	342111	391610

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	1083329	946532
Витрати на оплату праці	2505	235700	161375
Відрахування на соціальні заходи	2510	45035	31146
Амортизація	2515	91280	93741
Інші операційні витрати	2520	784574	687976
Разом	2550	2239918	1920770

ДОДАТОК В
Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2019 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	52683	70778	0
первісна вартість	1001	59331	89382	0
накопичена амортизація	1002	6648	18604	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0	0
Основні засоби:	1010	591414	562908	0
первісна вартість	1011	1129996	1180214	0
знос	1012	538582	617306	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	4213	4147	0
первісна вартість	1016	0	0	0
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	195591	279884	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	765	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	5726	371	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0
Усього за розділом I	1095	849627	918853	0
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	535007	589803	0
Виробничі запаси	1101	313035	307613	0
Незавершене виробництво	1102	13830	17415	0
Готова продукція	1103	207942	264457	0
Товари	1104	200	318	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестраховування	1115	0	0	0

Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	416057	488971	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	22703	27570	0
з бюджетом	1135	5240	19376	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0	0
з нарахованих доходів	1140	5	1019	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	111710	150307	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	260825	520956	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	56982	16674	0
Готівка	1166	3	5	0
Рахунки в банках	1167	56979	16669	0
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	47	1276	0
Усього за розділом II	1195	1408576	1815952	0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	2258203	2734805	0

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	179528	179528	179528
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	50493	0
Додатковий капітал	1410	1012216	1012216	681978
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	49883	69883	34883
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	463441	784558	296548

Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	1705068	2096678	1192937
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	6762	8180	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	111	111	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	6873	8291	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	0	0	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	481071	567371	393075
за розрахунками з бюджетом	1620	26669	6643	20073
за у тому числі з податку на прибуток	1621	25064	3772	19509
за розрахунками зі страхування	1625	882	549	768
за розрахунками з оплати праці	1630	2817	12393	2725
за одержаними авансами	1635	403	339	258
за розрахунками з учасниками	1640	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	10556	12688	8694
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	23864	29853	4454

Усього за розділом III	1695	546262	629836	430047
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	2258203	2734805	1622984

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2019 рік

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2130758	1711495
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховування	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(976771)	(681754)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	1153987	1029741
Валовий: збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	21509	236736
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	(0)	(0)
Адміністративні витрати	2130	(169962)	(140282)
Витрати на збут	2150	(368621)	(226433)
Інші операційні витрати	2180	(299620)	(454797)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	337293	444965
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(0)	(0)

Дохід від участі в капіталі	2200	31734	0
Інші фінансові доходи	2220	59164	22517
Інші доходи	2240	8296	12184
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(24013)	(12)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(206)	(476)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	412268	479178
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-71151	-95492
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	341117	383686
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(0)	(0)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	50493	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	50493	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	50493	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	391610	383686

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	946532	594182
Витрати на оплату праці	2505	161375	107837
Відрахування на соціальні заходи	2510	31146	36738
Амортизація	2515	93741	82650
Інші операційні витрати	2520	687976	712066
Разом	2550	1920770	1533473

ДОДАТОК Г
Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2018 р.

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	3347	52683	3347
первісна вартість	1001	7550	59331	7550
накопичена амортизація	1002	4203	6648	4203
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0	5896
Основні засоби:	1010	649988	595627	518136
первісна вартість	1011	1112553	1134659	940252
знос	1012	462565	539032	422116
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0
первісна вартість	1016	0	0	0
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	182184	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	6272	5726	6272
Відстрочені податкові активи	1045	1604	0	1529
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0
Усього за розділом I	1095	661211	836220	535180
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	356252	535007	0
Виробничі запаси	1101	166818	313035	166818
Незавершене виробництво	1102	2831	13830	2831
Готова продукція	1103	186433	207942	186433

Товари	1104	170	200	170
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестраховування	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	247558	416057	247725
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	26284	22703	38211
з бюджетом	1135	42212	5240	40725
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0	0
з нарахованих доходів	1140	18764	5	18764
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	40662	111710	40547
Поточні фінансові інвестиції	1160	30275	260825	30275
Гроші та їх еквіваленти	1165	310405	56982	310405
Готівка	1166	1	3	1
Рахунки в банках	1167	310404	56979	310404
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0	3419
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в:				
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	8	47	1481
Усього за розділом II	1195	1072420	1408576	1087804
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	1733631	2244796	1622984

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	179528	179528	179528
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0	0
Додатковий капітал	1410	730667	1012216	681978

Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	34883	49883	34883
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	363070	450207	296548
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	1308148	1691834	1192937
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	6762	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	111	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітної періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітної періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітної періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітної періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	0	6873	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	0	0	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	391931	480898	393075
за розрахунками з бюджетом	1620	20073	26669	20073
за у тому числі з податку на прибуток	1621	19472	25064	19509
за розрахунками зі страхування	1625	773	882	768

за розрахунками з оплати праці	1630	2703	2817	2725
за одержаними авансами	1635	258	403	258
за розрахунками з учасниками	1640	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	8694	10556	8694
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	1051	23864	4454
Усього за розділом III	1695	425483	546089	430047
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	1733631	2244796	1622984

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2018 рік

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1711495	1200072
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховування	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(681754)	(386119)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	1029741	813953
Валовий: збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	236736	151783
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	(0)	(0)
Адміністративні витрати	2130	(140282)	(59151)
Витрати на збут	2150	(226433)	(106344)
Інші операційні витрати	2180	(454797)	(454761)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	444965	345480
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0

Інші фінансові доходи	2220	22517	14744
Інші доходи	2240	12184	4485
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(12)	(0)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(476)	(8)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	479178	364701
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-95492	-68746
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	383686	295955
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(0)	(0)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	-4
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	-4
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	-4
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	383686	295951

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	594182	350967
Витрати на оплату праці	2505	107837	91891
Відрахування на соціальні заходи	2510	36738	32869
Амортизація	2515	82650	62621
Інші операційні витрати	2520	712066	560701
Разом	2550	1533473	1099049

ДОДАТОК Г
Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2017 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	2561	3347	0
первісна вартість	1001	6006	7550	0
накопичена амортизація	1002	3445	4203	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	119398	5896	0
Основні засоби:	1010	400552	518136	0
первісна вартість	1011	764123	940252	0
знос	1012	363571	422116	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0
первісна вартість	1016	0	0	0
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	922	6272	0
Відстрочені податкові активи	1045	5158	1529	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0
Усього за розділом I	1095	528591	535180	0
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	207076	356252	0
Виробничі запаси	1101	108990	166818	0
Незавершене виробництво	1102	7687	2831	0
Готова продукція	1103	90257	186433	0
Товари	1104	142	170	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0

Депозити перестраховування	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	254709	247725	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	54829	38211	0
з бюджетом	1135	127	40725	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0	0
з нарахованих доходів	1140	9980	18764	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	8358	40547	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	30550	30275	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	180209	310405	0
Готівка	1166	1	1	0
Рахунки в банках	1167	180208	310404	0
Витрати майбутніх періодів	1170	959	3419	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	6	1481	0
Усього за розділом II	1195	746803	1087804	0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	1275394	1622984	0

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	179528	179528	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0	0
Додатковий капітал	1410	494203	681978	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0

Резервний капітал	1415	24783	34883	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	198472	296548	0
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	896986	1192937	0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітнього періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітнього періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітнього періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітнього періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	0	0	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	0	0	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	321629	393075	0
за розрахунками з бюджетом	1620	17088	20073	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	13202	19509	0
за розрахунками зі страхування	1625	616	768	0
за розрахунками з оплати праці	1630	1978	2725	0
за одержаними авансами	1635	1	258	0
за розрахунками з учасниками	1640	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	19955	8694	0

Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	17141	4454	0
Усього за розділом III	1695	378408	430047	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	1275394	1622984	0

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2017 рік

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1200072	1169746
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховування	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(386119)	(462271)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	813953	707475
Валовий: збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	151783	25535
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	(0)	(0)
Адміністративні витрати	2130	(59151)	(42047)
Витрати на збут	2150	(106344)	(143577)
Інші операційні витрати	2180	(454761)	(313926)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	345480	233460
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0

Інші фінансові доходи	2220	14744	14517
Інші доходи	2240	4485	30101
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(0)	(0)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(8)	(30083)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	364701	247995
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-68746	-47752
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	295955	200243
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(0)	(0)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	-4	-5
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-4	-5
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-4	-5
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	295951	200238

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	350967	324169
Витрати на оплату праці	2505	91891	87468
Відрахування на соціальні заходи	2510	32869	31925
Амортизація	2515	62621	59055
Інші операційні витрати	2520	560701	454400
Разом	2550	1099049	957017

Ілюстративний матеріал № 4

Таблиця 2

Оцінювання рівня елементів відкритості й активності ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»» у сфері корпоративної соціальної відповідальності

Показники	Оцінка в балах	Коментарії та приклади щодо практичної реалізації компанією
Перший блок «Соціальний звіт як інструмент діалогу з суспільством»		
Звіт підготовлений на базі GRI 3 (рівень С) і є публічно доступним (на офіційному сайті компанії, в друкованому вигляді).	3	Компанією фрагментарно опубліковано огляд діяльності в сфері корпоративної соціальної відповідальності. У цьому огляді витримано стандартні елементи звітності на базі GRI 3, що повинні мати такий зміст. 1. Стратегія і аналіз. 2. Характеристика організації. 3. Параметри звіту. 4. Управління, зобов'язання, і взаємодія із зацікавленими сторонами. 5. Відомості про підходи в області менеджменту і показники результативності. 6. Економічна складова. 7 Екологічна складова. 8. Соціальна складова: підходи до організації праці і гідна праця, права людини. 9. Партнерство. 10. Відповідальність за продукцію. <i>Але треба, зазначити, що на офіційному сайті не фінансовий звіт компанії відсутній</i>
Другий блок «Системність в управлінні КСВ»		
Є ряд відділів (координаторів), які реалізують системну стратегію КСВ	4	ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»» має підрозділ, що реалізує, зокрема, системну стратегію соціальної відповідальності.
Третій блок «Відкритість і системність у взаємодії із зацікавленими сторонами (ЗС)»		
Взаємодія з ЗС інтегровано в загальну корпоративну стратегію, задіяні всі рівні ЗС	3	Відповідальність перед зацікавленими групами ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»» регулює Кодекс «Принципів етики ділових взаємовідносин співробітників».
Четвертий блок «Відкритість і системність діяльності за основними напрямками КСВ»		
4.1. Розвиток персоналу		
Компанія веде системну діяльність з розвитку персоналу. Розкриває обсяги фінансування проєктів і програм	4	ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»» створено 35 навчальних програм, тренінги; 89 співробітників пройшли навчання в форматі дистанційної освіти. Обсяг фінансування програм не розкрито.

Продовження табл. 2

Показники	Оцінка в балах	Коментарії та приклади щодо практичної реалізації компанією
4.2. Охорона праці і здоров'я		
Компанія веде системну діяльність в сфері охорони праці та здоров'я. Розкриває обсяги фінансування проектів і програм	3	ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»» популяризує активний спосіб життя. Підтримуючи ініціативи спортивних асоціацій ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»» сприяє формуванню та розвитку культури здорового життя українців і, в першу чергу, молоді – надії нації. Співробітники компанії щороку беруть участь у спортивно-благодійній акції «Пробіг під каштанами». В компанії набирає популярності Велоспільнота. Обсяг фінансування програм не розкрито.
4.3. Охорона навколишнього середовища та ресурсозбереження		
Компанія бере участь в охороні навколишнього середовища і ресурсозбереження за допомогою фінансування окремих заходів	3	Обсяги фінансування проектів й програм у галузі екології не розкрито. Система управління довкіллям ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»» сертифікована відповідно до стандарту ISO 14001:2006.
4.4. Підтримка доброчесної ділової практики і етичної поведінки		
Компанія веде системну діяльність з підтримки доброчесної ділової практики і етичної поведінки. розкриває обсяги фінансування проектів і програм	5	ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»» практикує відповідальне управління системою закупівель. ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»» проводить зовнішні аудити постачальників сировини й матеріалів. ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»» дотримується вимог Належної практики культивування та збирання вихідної сировини рослинного походження (GACP) . Отримання грошових коштів (незалежно від суми) в якості подарунка від контрагента суворо заборонено. .
4.5. Удосконалення продукту і відносин зі споживачами		
Компанія веде системну діяльність щодо вдосконалення продукту і відносин зі споживачами, розкриває обсяги фінансування проектів і програм	3	ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»» проводить клінічні дослідження відповідно до: стандартів GCP і GLP, Наказу МОЗ України «Порядок проведення клінічних випробувань лікарських засобів і експертизи матеріалів клінічних випробувань», Настанов «Лікарські засоби. Належна клінічна практика». Належна клінічна практика (GCP) – сукупність правил щодо планування, виконання, оцінки та документування клінічних випробувань лікарських препаратів. Належна лабораторна практика (GLP) – принципи та правила, пов'язані з організаційним процесом та умовами, за яких доклінічні дослідження безпеки для здоров'я людини та довкілля плануються, виконуються, контролюються, документуються, оформлюються у вигляді звіту. Обсяг фінансування програм не розкрито.

Продовження табл. 2

Показники	Оцінка в балах	Коментарії та приклади щодо практичної реалізації компанією
4.6. Розвиток громад		
Компанія бере участь у розвитку громад за допомогою фінансування окремих заходів	3	Дитяче місто професій «Кідландія». Наприкінці 2016 року свої двері відчинила станція "Фармацевтичної фірми «Дарниця» в столичному розважальному центрі «Блокбастер». Представництво «Дарниці» входить до трійки найбільш відвідуваних майданчиків Кідландії. Ігрову станцію створено з освітньою метою. Щоб зацікавити юних винахідників збагнути складний процес створення ліків, "Фармацевтичної фірми «Дарниця» в ігровій формі відтворила ключові етапи виробничого циклу, в котрий маленькі відвідувачі можуть інтегруватися особисто. ПрАТ «Фармацевтичної фірми «Дарниця» бере участь у Міжнародному конкурсі з української мови імені Петра Яцика. Від початку заснування конкурсу ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» виступає головним меценатом конкурсу і завдяки її підтримці цей міжнародний проект, що покликаний виховувати в українців потребу знати свою мову досконало та пишатися говорити нею, стає можливим. Обсяг фінансування програм не розкрито.
4.7. Благодійність і меценатство		
Компанія займається благодійністю і меценатством допомогою фінансування окремих заходів	3	Проект «Банк шкіри. Лікування опіків» під патронатом дружини Президента України. Його співорганізаторами виступили Всеукраїнський центр волонтерів «Народний проект», медична компанія Пауа та Київський міський центр термічних уражень та пластичної хірургії. Благодійну грошову допомогу Київському опіковому центру для створення банку клітин шкіри надала ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця». Завдяки зібраним коштам вдалося виростити 2,4 млрд. клітин шкіри. В першу чергу клітини використовують для лікування бійців-учасників АТО та постраждалих мирних мешканців. Використання донорського клітинного матеріалу надає змогу швидко та якісно відновити шкіру людини після опіків. На постійній основі ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» надає допомогу різноманітним науковим та спеціалізованим медичним закладам та їхнім освітнім ініціативам. За останні роки було надано благодійну допомогу грошима та медикаментами, зокрема, таким організаціям як Товариство червоного хреста України, громадська організація інвалідів Чорнобиля, Благодійний фонд «Розвиток спорту», Київське товариство гастроентерологів, Громадська організація «Київське фармацевтичне товариство», Київська міська клінічна лікарня швидкої допомоги; Міжнародний благодійний фонд «Карітас Україна», Центр дитячої кардіології та кардіохірургії та ін. ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» надає допомогу

Закінчення табл. 2

Показники	Оцінка в балах	Коментарії та приклади щодо практичної реалізації компанією
		грошима та медикаментами військовим частинам та госпіталям України (Київська обл, Черкаська обл, Миколаївська обл, Донецька обл, Дніпропетровська обл, Запорізька обл, Одеська обл), Благодійному фонду «Ми – армія країни», Міжнародному благодійному фонду «Національної пам'яті Україні», Міжнародному благодійному фонду ім. О. О. Богомольця, Київської обласній організації інвалідів війни та збройних сил, Благодійному фонду соціального захисту ветеранів ВВВ тощо. В ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» є близько 50 постійних донорів крові, які перебувають на окремому обліку в Міському центрі переливання крові та за першої необхідності можуть здати кров. З року в рік до цієї ініціативи долучаються нові співробітники, натхненні прикладом колег, чий донорський стаж налічує 5, 10 і навіть 20 років. Обсяг фінансування програм не розкрито.

Джерело: складено автором